

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1876. Andra Kammaren. N:o 40.

Torsdagen den 20 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Justerades protokollsutdrag rörande de i förmiddagens sammanträde fattade beslut.

§ 2.

Fortsattes föredragningen af Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 4, angående vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin; hvarvid i ordningen förekom

Punkten 9.

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att det i Herr *F. Malmbergs* motion N:o 110 framlagda förslag om förbud för landthandlande att försälja bränvin och andra spritdrycker, såvida icke kommunalstyrelse och Konungens Befallningshafvande i länet dertill gäfve särskildt tillstånd, ej måtte af Riksdagen bifallas.

Om förbud för landthandlande att sälja spritdrycker.

Herr Malmberg yttrade: Jag måste finna mig uti det slut, hvartill Utskottet i denna punkt af betänkandet kommit, men jag kan likväl icke underlåta att nu yttra några ord i frågan. Jag har i min motion anhållit, att landthandlande skulle helt och hållet förbjudas att sälja spritvaror och det af det skäl, att det onda, som genom försäljning af spritvaror inom våra kommuner förorsakas, till stor del föränledes af det sätt, hvarpå försäljningen, som hufvudsakligen skötes genom landthandlande, bedrifves. Jag har därför trott mig finna en bot mot detta onda, derigenom, att kommunerna sjelfva erhålla rätt att bestämma af hvilka personer och på hvilket sätt försäljning af spritvaror får ske, så att de skulle kunna dertill utse moraliskt lämplige personer. Det är så mycket billigare, att kommunerna i detta fall hafva denna rättighet, som de ju sjelfva hafva skyldighet att hålla polisen och öfvervakandet af den sedliga ordningen vid makt, men Utskottet har icke ännu ansett rätta tiden vara inne, för att sålunda förbjuda landthandlandena att försälja spritvaror, emedan, som det sagts, dylika förbud

Andra Kammarens Prot. 1876. N:o 40.

Om förbud för
landthandlan-
de att sälja
spritdrycker.
(Forts.)

skulle göra äfven tillverkningen af bränvin beroende af kommunalstämmans medgifvande. Jag hoppas dock att en revision af bränvinsförsäljningslagen en dag skall ske och att då äfven våra landthandlande skola komma in i den kategori att de förbjudas att utöfva försäljning af bränvin.

Jag har, såsom jag förut nämnt, nu icke något yrkande att göra utan får nöja mig med det slut hvartill Utskottet kommit.

Herr Treffenberg: Icke heller jag uppträder vid denna punkt för att söka åstadkomma någon ändring i hvad Utskottet hemställt, eftersom väl icke, så länge lagen tillåter landthandlande att tillverka bränvin det går an att förbjuda dem att afsätta varan, men jag har ansett, att jag icke bör låta detta tillfälle gå mig förbi, utan att uttala min åsigt om sjelfva principen, hvilken åsigt grundar sig på den erfarenhet jag har från den ort jag tillhör. Om nemligen Kammaren, såsom jag för min del lifligt önskar, kommer att bifalla Utskottets hemställan i 15:de punkten af dess nu föreliggande betänkande angående en grundlig revision af bränvinslagstiftningen, för att så mycket som möjligt inskränka bruket och missbruket af starka drycker, så ville jag hafva uttalat den åsigten att staten icke skulle taga den ringaste skada, om näringsfriheten finge maka åt sig derhän, att landthandlande förbjudas både att tillverka och försälja bränvin. Jag kan nemligen icke föreställa mig att denna Kammare skall hålla så mycket på näringsfrihetens heliga grundsats som en ledamot af Första Kammaren, hvilken för något öfver 8 dagar sedan, då frågan om förändrad lagstiftning i afseende å försäljning af vin och maltdrycker handlades, yttrade: "Jag är visserligen en vän af ordning och lag samt af allt som kan medverka till dess upprätthållande, men jag är ännu mera vän af den fria näringen i vårt land".

Sedan öfverläggningen härmed törklarats slutad, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 10.

Mom. a.

Bifölls.

Om ansvar för
öfverlåtelse af
utskänknings-
rätt.

I *mom. b* hade Utskottet yttrat sig öfver dels Herr *J. Smedbergs* i motionen N:o 9 framförda hemställan, "att särskildt ansvar måtte stadgas för den, som öfverlåter sin utskänkningsrätt på annan person, hvarom nu gällande författning saknade bestämmelse", och dels Herr *Liss Olof Larssons* motion N:o 71, afseende sådana tillägg i gällande bränvinsförsäljningslag, hvarigenom bestämdt angäfvos påföljderna, som drabbade den gästgifvare, hvilken öfverläte sin utskänkningsrätt till annan person; och hade Utskottet på anförda skäl hemställt:

att Herrar Liss Olof Larssons och Smedbergs ofvanberörda förslag icke måtte till någon vidare åtgärd föranleda.

*Om ansvar för
öfverlåtelse af
utsänknings-
rätt.
(Forts.)*

Ordet lemnades på begäran åt

Herr Liss Olof Larsson, som anförde: Jag har icke begärt ordet, för att göra något yrkande; jag kan lika litet göra något bestämdt yrkande *nu*, som jag kunde det vid motionens afgifvande, emedan jag icke är så kunnig i lagfarenheten, att jag ansett mig kunna formulera något bestämdt förslag i det syfte, motionen afser. I det yttrande, Utskottet afgifvit, har Utskottet försökt förklara det förhållande, jag anført, och öfvertyga mig om att den förändring jag åsyftat vore öfverflödig, men oakadt jag sökt förstå hvad Utskottet menat, synes mig den afgifna förklaringen något besynnerlig, och det förefaller mig som om lagen i hithörande ämne icke vore så alldeles riktig. Det förhåller sig nemligen så, enligt hvad Utskottet säger, att, om gästgifvare olagligen öfverlåta rättigheten på annan person, så är, enligt Utskottets åsigt, gästgifvaren fortfarande ansvarig för att rörelsen bedrifves i enlighet med hvad bränvinsförsäljningslagen stadgar; gästgifvaren har icke rätt, säger Utskottet, att öfverlåta eller utarrendera försäljningsrättigheten, men om sådan öfverlåtelse skett åt annan person, så skulle denne, om han försäljer bränvin, komma att straffas för olaglig bränvinsförsäljning. I sådant fall kan väl icke också gästgifvaren drabbas af ansvar, ty icke kunna väl två särskilda personer drabbas af straff för en förbrytelse, som blott den ena af dem begått.

I fråga om vissa förbrytelser stadgas, att gästgifvaren skall vara sin rättighet förlustig, men är det väl billigt att, om en arrendator eller den som öfvertagit bränvinsförsäljningsrättigheten, begår en sådan förseelse, gästgifvaren, som icke begått någon förseelse, skall få sitta emellan och straffas på det sätt, att han blir sin rättighet förlustig. I ena af de utaf mig nu åberopade fallen drabbas icke gästgifvaren af någon straffpåföljd, oakadt han olagligen öfverlåtit sin försäljningsrätt under det att i andra fallet, när icke gästgifvaren utan hans arrendator begått en förseelse, gästgifvaren ensam får sitta emellan och blir sin rättighet förlustig. Till en sådan föreskrift, att den ene skall begå brottet och en annan drabbas af det derför bestämda straffet, saknas motstycke i vår öfriga lagstiftning, men detta förhållande är enligt Utskottets betänkande ej beaktansvärdt. För min del kan jag icke formulera ett lagförslag, som häfver den tvetydighet, som enligt hvad jag anført finnes i lagen, men jag har velat påpeka förhållandet, för att bevisa att en brist i detta fall ännu kvarstår i lagen, äfven sedan Utskottet lemnat sin förklaring öfver densamma. Såsom jag förut sagt har jag intet yrkande att göra.

Herr Bergius: Så vidt jag kan finna är den motivering Utskottet lemnat för sitt afstyrkande af förslaget i förevarande punkt icke riktig. Min uppfattning är nemligen den att, om gästgifvare

Om ansvar för
öfverlåtelse af
utskänkings-
rätt.
(Forts.)

emot det förbud, som enligt gällande lag är gifvet, öfverlåter si
bränvinsförsäljningsrättighet på annan person, så har den, på
hvilken öfverlåtelsen skett, ingen rättighet till sådan försäljning.
Han befinner sig nemligen i detta fall i samma ställning som för-
ut, ty om han på grund af en sådan öfverlåtelse börjar att för-
sälja bränvin medelst utminuterung eller utskänkning, så gör han
sig skyldig till ansvar enligt 41 § af gällande bränvinsförsälj-
ningslag. Detta torde innefatta det kraftigaste korrektiv mot dy-
lika öfverlåtelser, som lagen kan gifva, ty den, som erhållit öfver-
låtelsen, kan ju när som helst tilltalas af allmän åklagare och
denne kan dag efter dag infinna sig på försäljningsstället
och der göra beslag på de till salu utbudna varorna, allt i en-
lighet med 41 § af bränvinsförsäljningslagen. Man skall måhända
häremot invända att, om icke öfverlåtelse af försäljningsrättigheten
erhålles, försäljningen icke kan utöfvas på sjelfva gästgifvare-
gården; men för att göra detta möjligt erfordras allenast, att hyra
ett par rum i sjelfva gästgifvaregården och der utöfva försälj-
ningsrörelsen med gästgifvarens goda minne.

Det korrektiv, som redan finnes, är sålunda fullt tillräckligt
och på detta skäl yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Bågenholm: Jag skulle önska, att något korrektiv
kunde ställas mot de missbruk, som numera icke sällan förekom-
ma vid öfverlåtelse af försäljningsrätten. Det är visserligen sant,
att en gästgifvare icke har rättighet att öfverlåta sin rätt under
andra vilkor än att han står i ansvar för de lagöfverträdelser,
som under rättighetens utöfvande kunna begås, men jag kan icke
finna något, som hindrar honom från att till biträde vid sin ut-
skänkning antaga en person, som dertill alldeles icke är tjenlig och
hvilken efter mitt förmenande icke kan ställas till något ansvar,
såvida han icke begår några lagöfverträdelser, ty gästgifvaren ut-
öfvar genom honom sin utskänkning. Gästgifvaren är således i
tillfälle att i tysthet öfverlåta sin försäljningsrätt till en person,
som alldeles icke är dertill lämplig och som till och med på annat
håll kan hafva förverkat sin utskänkingsrättighet och hvilken
kommunen under inga vilkor eljest skulle medgifva en sådan rät-
tighet. Detta är så mycket värre som denne person eger rättighet
att utskänka äfven på söndagarne och just detta förhållande, att
han eger rättighet att jemte mat idka utskänkingsrörelsen äfven
på söndagarne, gör en sådan utskänkning af personer bredvid,
som drifva rörelsen i stort, ganska vådlig. Jag har en temligen
stor erfarenhet deraf från den ort jag tillhör, der det finnes två
gästgifverier, hvaraf det ena öfverlemnats till ett bolag och det
andra till en enskild person, ehuru det naturligen är gästgifvaren
som står för desamma. Redan den omständigheten att gästgif-
varen sjelf eger rättighet att på söndagarna verkställa denna ut-
lemning af starka drycker, anser jag föranleda ledsamheter och
svårigheter, men ännu sämre blir förhållandet, om en annan person
för utöfvande af denna utskänkingsrätt betalar till gästgifvaren
en viss afgäld, synnerligast om, såsom förhållandet är i min hem-

trakt, denne andre person är en stor affärsman, som gör allt för att göra krogen så behaglig som möjligt. Förhållandet är, att det ena af gästgifverierna ligger helt nära kyrkan och efter gudstjänstens slut utlemnas, merendels jemte en smörgås, varor derstädes till förtäring.

*Om ansvar för
öfverlåtelse af
utskänkings-
rätt.
(Forts.)*

Jag tilltror mig icke att nu kunna formulera något förslag, men jag föreställer mig att det möjligen skulle kunna låta sig göra att, utan att förnärma den rätt, som är gästgifvare tillerkänd, stadga det gästgifvare eller hans hustru, som har rättighet till dessa privilegier, må sjelfve eller genom sitt lagstadda tjänstefolk utöfva denna utminuteringsrättighet, men att om man tydligen kan se, att de vid utskänkningen begagna personer, som hafva en direkt fördel eller inkomst deraf, de må hafva förverkat sin rätt till en utskänkning, som i alla händelser från början varit ämnad att drifvas i sammanhang med tillhandahållande af mat. I anledning af hvad jag sålunda anført hemställer jag, om icke denna fråga skulle kunna återremitteras, på det att Utskottet måhända skulle kunna afgifva ett förslag, som på något sätt hindrar de ganska svåra förhållanden, som nu förefinnas.

Friherre A. H. Fock: De förslag, som blifvit väckta i fråga om ändringar i bränvinsförsäljningslagen, hafva i allmänhet framkallats af medvetandet af och bedröfvelsen öfver de rådande missbruken af rusdrycker; och dessa förslag hafva derföre alla till mål att söka hämma missbruken. De förtjena derföre äfven det allvarligaste behjertande, men man bör naturligtvis i detta fall, liksom i andra, väl tänka sig för, så att man icke skjuter öfver målet, icke går orättvist till väga.

Hvad nu gästgifveriernas utskänkingsrätt beträffar, veta de af herrarne, som varit med vid föregående riksdagar, att denna fråga är af ganska ömtålig natur. Sedan Riksdagen år 1872 för sin del beslutit att de privilegier, som i detta hänseende tillkommo de gamla gästgifverierna, skulle inskränkas till dåvarande innehafvarne af dem och deras hustrur, så länge de lefde, remitterade Kongl. Maj:t detta beslut till samtliga sina Befallningshafvande i länen för yttrandes afgifvande deröfver. Dessa inkommo med sådana och ungefär hälften af dem tillstyrkte bifall till Riksdagens beslut, hvaremot andra hälften afstyrkte detsamma -- så ömtålig ansågs frågan. Kammarkollegium, hvars yttrande jemväl infordrades, tillstyrkte emellertid bifall, och Kongl. Maj:t utfärdade derefter Kongl. förordningen af år 1874, hvarigenom ifrågavarande privilegier inskränktes till dessa gästgifveriers dåvarande innehafvare och deras hustrur, att utöfvas under deras lifstid. Dessa personer blefvo sålunda likstälde med burskapsegande inom städerna.

Nu har emellertid framstälts några erinringar mot Utskottets afstyrkande af ifrågavarande motioner. Hvad då först angår talarens på smålandsbänken anförande, hade han alldeles rätt deri att, då sjelfva öfverlåtelsen af en utskänkingsrättighet är olaglig, denna öfverlåtelse icke kan medföra någon rättighet för den, till

Om ansvar för
öfverlåtelse af
utskänknings-
rätt.
(Forts.

hvilken öfverlåtelsen skett, och denne kan följaktligen, om han utskänker bränvin, lagligen åtalas därför. I detta fall saknas således icke ansvarsbestämmelse, och den motion, som i detta afseende blifvit väckt, afsåg ingalunda bestämmande af ansvar för den, som öfvertagit en dylik öfverlåten utskänkningsrättighet, utan för den, som öfverlätit densamma. För denne har Utskottet ansett ansvar, och detta ganska strängt, redan vara stadgad och ligga i det förhållandet att, om den, som fått rättigheten å sig öfverlåten, missbrukar densamma, privilegiet kan helt och hållet beröfvas innehafvaren deraf.

Hvad vidare angår den siste ärade talarens yrkande om frågans återremitterande till Utskottet i det syfte, talaren uppgaf, betviflar jag, att en sådan åtgärd skulle leda till bättre resultat, än det föreliggande. I fråga om bränvinsutskänkning har nemligen en utomordentligt stor skicklighet att kringgå lagens stadgande utvecklat sig. Man säger t. ex., att den, som har rättighet till bränvinsutskänkning, skall utöfva denna rättighet själf eller genom lagstadd tjenare. Ja, detta är nog godt och väl; men då man, såsom den siste talaren redan gjorde, framhåller, att tysta öfverenskommelser kunna åvägabringas, huru skall man då i sådana fall kunna se, hvem det är, som bakom den lagstade tjennaren förskjuter varorna eller forcerar försäljningen? På den vägen kan jag derföre icke se något kunna vinnas. Dessutom utgick samme talare från den åsigt, att den som fått en dylik rättighet å sig öfverlåten, vare sig med rätt eller orätt, ovillkorligen skall vara en person, som vill uppdrifva rörelsen till en ytterlig grad; men jag inser ej, hvarföre så nödvändigt måste vara. Det kan ju tvärtom hända, att denna person handhafver rörelsen med mera grannlagenhet, än dess rätt innehafvare skulle göra. Talaren fäste sig egentligen vid rättigheten att på söndagarne utskänka bränvin, men denna är ju redan nu inskränkt derhän, att bränvin nämnde dagar icke får utlemnas annat än till resande samt spisande gäster vid deras måltider. Vilja vederbörande myndigheter allvarligt tillämpa de lagar och författningar, som i ämnet redan finnas, tror jag, att de öfverklagade missbruken äfven kunna stärfjas, och just i den omständighet att risken för gästgifvaren, om bränvinsutskänkningen å gästgifveriet olagligen bedrifves, är så stor, att han kan förlora själfva rättigheten, ligger det bästa korrektivet.

Såsom sagdt är, tror jag, att frågans återremitterande till Utskottet skulle tjena till intet och yrkar derför bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. Sedan propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, bifölls Utskottets hemställan.

Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens
§ 14 mom. 1.

I punkten 11 hade Utskottet, i anledning af två inom Första Kammaren väckta motioner, den ena (N:o 25) af Herr Wallenius, och den andra (N:o 16) af Herr von Koch, deruti förslag framstälts om ändringar i § 14 mom. 1 af nu gällande förordning angående

vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destilerade spirituösa drycker, hemställt,

att nämnda mom. måtte erhålla följande förändrade lydelse:

“Vill någon väcka fråga, att annan utskänkning än den, som kan gästgifveri tillkomma, må i socken å landet idkas, göre derom framställning hos kommunalnämndens ordförande inom första hälften af Mars det år, då försäljningen skall börjas. Kommunalnämnden skall innan slutet af samma månad deröfver afgifva yttrande och deri, om bifall till utskänkningen för högst tre år tillstyrkes, utsätta den trakt, hvarinom det må ske, hvarefter yttrandet öfverlemnas till ordföranden i kommunalstämman. Denne inhemte, innan April månads utgång, på kommunalstämma, som blifvit två söndagar å rad pålyst, socknemännens utlåtande i ämnet; *dervid minst två tredjedelar af de afgifna rösterna erfordras för att kommunalstämman skall anses hafva tillstyrkt bifall till utskänkningen. I annat fall förfalle frågan. Har kommunalstämma med ofvan bestämda röstöfvervigt tillstyrkt bifall, sände, inom tre veckor från det kommunalstämma blifvit hållen, ordföranden kommunalstämmo-protokollet och kommunalnämndens yttrande, jemte eget utlåtande i ämnet, till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande in. Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fatte deri sitt beslut och gifve det kommunalnämndens ordförande till känna“.*

*Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)*

Efter uppläsning af detta förslag anförde

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag vill i likhet med den talare, som sist hade ordet, icke bestrida, att motionären likasom Utskottet haft goda afsigter med det här föreliggande förslaget, men jag kan lika litet nu, som vid föregående riksdagar, rätt fatta, att ett förslag sådant som det föreliggande är det mest lämpliga för att ernå det mål, hvartill man syftar. Jag tror och är förvissad derom, att Utskottet likasom motionären i detta fall skjutit öfver målet. Min fullkomliga öfvertygelse är den, att om man skall stäffa det missbruk af starka drycker, som blifvit till ett rop i landet, man måste gå en helt annan väg än den, på hvilken Utskottet här försökt att slå in, nemligen den vägen att på alla ställen, der sådant är möjligt, söka göra tillgången på bränvin lätt åtkomlig genom lagliga och väl ordnade försäljningsställen, dock så, att kommunerna deraf icke få draga någon vinst, och således göra försäljningen mera fri än nu är fallet. Detta har emellertid Utskottet i sitt nu föreliggande förslag sökt göra så mycket som möjligt omöjligt, och jag skulle mycket beklaga om Riksdagen i detta århundrade skulle försöka att slå in på en sådan väg, hvarigenom dessutom alla kommuner i landet skulle komma att sättas under ett slags förmynderskap af ett fåtal personer. Detta vore ett så stort ingrepp i den själfstyrelse, som Riksdagen en gång förut lemnat åt svenska folket, att jag föreställer mig, att om Riksdagen skulle lemna sitt bifall till det föreliggande förslaget, detta skulle vara en skamfläck på vår kommunal- och själfstyrelse, hvartill svenska folket ej gjort sig förtjent. Då man nu vill in-

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
14 mom. 1.
(Forts.)

för den bestämmelsen, att en så stor pluralitet som $\frac{2}{3}$ utaf de afgifna rösterna erfordras för att kommunalstämman skall anses hafva fattat beslut angående den frågan, huruvida rättigheten att ordna bränvinsförsäljningen inom kommunen skall vara kommunen tillåten eller icke, så kan jag icke förstå annat än att så väl motionären som Utskottet vid uttalandet af en sådan åsigt varit ledda af den öfvertygelsen, att största antalet af de vid kommunalstämman röstberättigade icke förstå att rätt uppfatta kommunens och landets väl samt dess eget bästa, utan dertill skall erfordras ett större antal af kommunens medlemmar som ega rösträtt å kommunalstämma ända till $\frac{2}{3}$ delar.

Det ligger något i vår tidsanda, som gör att man söker med hat förfölja allt hvad bränvin heter. Detta är dock en origtig uppfattning af nykterheten. Jag tror nemligen att om man mera än som nu sker stämplade den, som omätligt förtär starka drycker, efter förtjenst och om man försökte att åt fyllerilasten gifva den betydelse, den bör hafva, eller att det måste anses som en skam att deråt öfverlemna sig, så skulle man vinna mycket mera, än genom att hata endast den *vara*, hvilken, jag medgifver det, är orsaken till att så många blifva öfverlastade och derigenom falla i förderf. Men så länge det icke anses skamligt att folk öfverlastar sig af starka drycker, tror jag att de många hjälpmedel, som man på flerahanda sätt föreslagit och velat utfinna för att förekomma eller förhindra det onda, icke skola uppfylla sitt ändamål, och allra minst det nu föreslagna.

Skulle man nu gå in på ett förslag, sådant som det nu föreliggande, skall man lätt finna, huruledes en ganska liten minoritet af t. ex. 1, 2 eller 3 personer skulle kunna hindra kommunen från att på ett för sedligheten nyttigt och lämpligt sätt ordna bränvinsförsäljningsväsendet inom densamma. Vi veta nemligen och behöfva icke gå långt för att erfaras, att presterskapet på landet i allmänhet är, icke allenast i anseende till sin embetsställning, utan jemväl af andra förhållanden, emot att bränvinsförsäljningsställen, vare sig lagliga eller olagliga, finnas inom församlingen. Presterskapet på landet har, som vi veta, med anledning af sina temligen stora inkomster, en ganska stor kommunalrösträtt i kommunerna, i jmförelse med kommunens öfriga medlemmar, och säkert är, att på vissa orter presten ensam och tvärtemot församlingens önskingar skulle kunna förhindra densamma från att väl ordna denna, en bland deras viktigaste angelägenheter. När dertill lägges det stöd presterskapet i denna sak eger uti de pietistiska rörelserna som finnas i alla kommuner i hela landet, så föreställer jag mig, att, huru god vilja kommunerna än må hafva att få saken ordnad, sådant dock skall blifva alldeles omöjligt.

Jag kan icke heller förstå hvarföre, då man talar om inskränkningar i försäljningsrätten på landsbygden, man icke på samma gång vill utsträcka samma förbud äfven till städerna. Förhållandet måste väl alltså vara, att den så mycket omordade fyllerilasten skall vara farligare på det förra stället, än på det senare. I städerna får försäljningen af spirituösa drycker ohejdadt florera, under

det att man hvad landsbygden beträffar har gjort och fortfarande vill göra allt möjligt för att ställa förbud därför. Här af synes framgå, att der varan är lätt tillgänglig måtte osedligheten också vara minst, då man ej vill inskränka försäljningen der den nu är allmän, utan i stället der denna vara sällan finnes att tillgå annat än på olagliga vägar.

Jag tror således, att föreliggande förslag skall, om det antages, komma att verka mera ondt än godt, och anhåller jag på denna grund om afslag å detsamma.

Herr Berg: Jag är hufvudsakligen förekommen af den förre ärade talaren och har således icke mycket att tillägga till hvad han anförde. Jag tillåter mig dock att fästa uppmärksamheten på Utskottets yttrande i nästföljande punkt, hvarest Utskottet åberopar följande ord af särskilda Utskottet vid 1853—54 årens riksdag: "om man söker hindra offentlig och loflig försäljning af en vara, som man icke kan hindra att finnas i landet, så tillskapar man endast en hemlig och oloflig handel dermed", äfvensom litet längre ned: "att erfarenheten äfven inom vårt land vid flerfaldiga tillfällen bekräftat rättigheten af denna åsigt, lärer icke kuuna bestridas". Dessa skäl synas mig äfven kunna anföras i fråga om det förslag, som förekommer i nu föredragna punkt. Om nemligen inom en kommun kommunalstämmans vanliga och lagliga majoritet finner en väl ordnad utskänkningsrörelse vara att föredraga framför ingen sådan, men en minoritet, som, på sätt den förre ärade talaren antydde, stundom kan utgöras af endast en person, skulle ega absolut veto deremot, synes mig nemligen sådant snarare komma att befrämja en *oloflig* utskänkning, än en *loflig*.

För min enskilda del skulle jag icke hafva någonting att invända mot den del af Utskottets förslag, som afser att åstadkomma en sådan förändring i det nuvarande förhållandet, att beslutande rätten i förevarande hänseende tillkomme kommunalstämman ensam och icke, såsom nu, utöfvas af både kommunalnämnden och kommunalstämman; men jag kan icke anse det vara lämpligt, för ändamålets vinnande nyttigt eller med kommunallagarnes anda öfverensstämmande att i en särskild lag införa bestämmelser angående beräkning af röstpluraliteten inom kommunalstämman, afvikande från dem, som i kommunallagarne redan förefinnas. Jag skulle, som sagdt, hafva velat föreslå en förändrad form åt nu föreliggande förslag, men då, på sätt jag förut vid flera tillfällen yttrat, det är ganska svårt att, om jag så får uttrycka mig, "på stående fot" formulera ett dylikt ändringsförslag, inskränker jag mig till att instämma med den föregående ärade talaren i hans yrkande om afslag å Utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Herr Jöns Pehrsson: Det var verkligen med tillfredsställelse jag hörde den siste ärade talaren varna för att antaga ifrågavarande förslag, och jag hoppas därför, att Kammaren ej skall

Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens § 14
mom. 1.
(Forts.)

Om ändring i
brännvinsför-
säljningssta-
gens § 14
mom. 1.
(Forts.)

ibegå ett så stort misstag, att den bifaller denna Utskottets hemställan. Mine herrar, vi känna väl litet hvar den menckliga svagheten. Och stiftar man en lag, hvarigenom inrättandet af ordnade försäljningsställen omöjliggöres, hvad tro herrarne väl, att deraf skall blifva följden? Jo, att öfver hela landet klagomål skola ljuda deröfver att olagliga försäljningsställen uppkommit. Ja, det är i sanning besynnerligt, om man, sedan man så länge försökt motarbete tillverkningen af brännvin — och förut i dag har man i visst fall tillmötesgått de i sådan rigtning uttalade önskingarne — lagstiftade på sådant sätt, att menniskorna nästan skulle tvingas att i fråga om förbrukningen af denna vara blifva lagbrytare. Ty ett sådant antagande ligger nära till hands vid betraktande af Utskottets förslag om att minst $\frac{2}{3}$ af de afgifna rösterna skulle erfordras för att kommunalstämman kunde anses hafva tillstyrkt bifall till idkande inom socknen af annan utskänkning än den, som kunde gästgifveri tillkomma. Man kan nemligen lätt tänka sig att en del menniskor hafva så svagt begrepp om rätt och orätt, att de resonnera som så: då försäljningskatten är så dyr, kunna vi gerna, för att slippa erlægga densamma, inrätta olagliga utskänkningsställen. Och vi hafva exempel på, att sådana verkligen finnas. Jag kan derföre ej annat än varna för och protestera emot att se saken på sådant sätt som Utskottet, lät vara i all välmening, gjort. Och det vore högst beklagligt, om man af en sådan välmening läte förleda sig till stiftandet af en lag, som skulle bidraga till att göra den bäste medborgaren till lagbrytare. Det är en väg att förekomma det onda, som jag för min del vill varna för att beträda. Förslaget skulle dock kunna gå an, om man lade makten i kommunalstämmans händer. Men jag vill ej gå in på det principiösa förslaget, att hela landsbygdens befolkning skall ställas under förmynderskap af våra 24 landshöfdingar, hvarföre jag ock tror att vi böra akta oss för att taga ett sådant steg, som Utskottet föreslagit, huru gerna vi än vilja hafva ordning och skick inom landet.

Jag yrkar derföre afslag å Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Ehuru ledamot af Bevillnings-Utskottet har jag ej bidragit till det slut, hvartill Utskottet i denna fråga kommit. Jag har endast deltagit i densammans behandling inom en af Utskottets afdelningar och derunder yttrade jag mig emot förslaget. Jag anser det nemligen ligga för öppen dag, att antingen måste vi hafva lagliga utminuteringsställen eller ock blifva vi öfverhopade af lönkrögerier, och hvilket af dessa båda alternativ yrkar mest demoraliserande? Jag tror det senare. Jag kan ej heller förstå, huru man kan vilja låta en så liten minoritet af församlingens röster som något mer än $\frac{1}{2}$ deraf diktera kommunalstämmans beslut i strid emot den nära nog dubbelt så stora majoritetens önskan. Ett sådant beslut skulle å många ställen leda derhän, att man finge lönkrögerier i stället för ordnade försäljningsställen. Jag för min del har erfarenhet

här om ifrån den ort jag tillhör. En af grannsocknarne har nemligen icke ordnade försäljningsställen, hvarföre ock der, åtminstone under en tid, lönkrögeriet florerat såsom ett både fruktansvärdt och samhället demoraliserande ondt. Hade man deremot en ordnad utskänkning, som lemnats i händerna på ordentligt folk, så är det en gifven sak att, om lönkrögare ändock finnas, dessa komma att hållas efter af de personer, som innehafva den lagliga försäljningsrätten, hvilka således komma att utgöra ett stöd för kronobetjeningen vid beifrandet af den olofliga handteringen.

För min del yrkar jag derföre afslag å föredragna punkten.

Herr Liss Olof Larsson: Då jag hörde den förste talarens yttrande, trodde jag nästan att någon annan fråga var före än den jag hörde föredragas, och jag måste höra mig för om det var denna punkt eller någon annan som blifvit föredragen och var under behandling. Han började nemligen sitt anförande med den förklaringen, att det skulle vara en skam och vanära för svenska folket, om Riksdagen godkände hvad Utskottet här föreslagit. Jag sökte derföre reda på 11:te punkten i betänkandet för att jemföra den med detta hans yttrande, läste den på nytt och läste den om igen, men kunde ändock icke finna, hvori den skamfläck skulle bestå, som Riksdagen genom bifall till Utskottets hemställan skulle ådraga sig och svenska folket. Den skulle emellertid, enligt talarens förmenande, bestå deri, att prester och läsare på landet möjligen skulle kunna genom att sammanslå sina röster på kommunalstämman förhindra, att en eller annan krog uppstode i en eller annan socken. Genom ett beslut, som möjliggjorde inskränkning af krogarnes antal, skulle vi draga vanära öfver oss!

Man har här ofta ordat om den stora röstöfvervigt inom kommunerna, som enligt gällande författningar kan tillkomma vissa personer, och missbruken vid användandet af denna röstöfvervigt; men skulle dessa personer icke begagna sin röstöfvervigt i andra fall än då det gäller att förhindra inrättandet af krogar, vore jag af allt hjerta med om att bibehålla dem vid densamma. Jag för min del kan åtminstone icke tro, att den kan användas på ett bättre och för det allmänna mera gagneligt sätt. Besynnerligt förefaller det mig, att, då man talat så mycket om missbruk af rösträtt inom kommunerna, man icke också påpekat den fara, som inom vissa kommuner kan förefinnas, att till exempel bränvinsbrännare veta förskaffa sig pluralitet inom kommunalstämman och gent emot öfriga sockenboarnes önskan åvägabringa inrättandet af en eller annan krog. Ett sådant missbruk ligger ju äfven nära till hands, och vill man utforska, hvar missbruk af rösträtt i fråga om bränvinsförsäljning eger rum, tror jag, att man bör söka det lika gerna, ja i högre grad, hos bränvinsbrännarne, än hos de särskildt påpekade presterna och så kallade läsare.

Man har här äfven sagt, att, om Utskottets förslag blifver lag, vi skola blifva öfversvämmade af lönkrogar. Detta är nu ett skrämskott, som alltid användes. Då det är fråga om tullagstiftningen, säger man, att, om vi icke taga bort tullarne, vi skapa

*Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens § 14
mom. 1.
(Forts.)*

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom 1.
(Forts.)

lurendrejare. Nu påstår man, att, om det icke får blifva så mycket krogar som helst på landet, det uppstår lönkrögare. Man säger äfven att det är så bra att hafva en krog på landet, ty krögaren skall hjälpa länsmannen att förhindra lönkrögeri. Här tror jag dock att man sätter bocken till trädgårdsmästare, ty icke lär väl krögaren söka hindra superiet. Han säljer sjelf åt lönkrögarna och ju mer tillfälle det är att supas, dess mer supes det, och ju mer det supes, desto mer får krögarn sälja. Jag yrkar bifall till Utskottets betänkande och, om någon vanära derigenom ådrages Riksdagen, skulle om det stode i min makt, jag vilja ensam åtaga mig densamma.

Herr *Pehr Nilsson* i Wittjerf förenade sig med Herr *Liss Olof Larsson*.

Herr *Jonas Jonasson* i Gullaboås: Den förste talaren, hvars yttrande uppkallat mig, har emot Utskottets hemställan i denna punkt anfört åtskilliga betänkligheter och att 2 å 3 personer skulle kunna hindra kommuner från försäljningsrätt af bränvin. Jag tror dock icke att dessa förtjena det afseende, han velat tillerkänna dem, och tror tillika, att, om vi nu antaga Utskottets förslag, vi inom kort skola inse detsammes goda egenskaper och finna oss förträffligt i de nya förhållandena, att $\frac{1}{3}$ af de röstegande kunde hindra en försäljning, som förderfvar individen till både kropp och själ.

På samma gång talaren yttrade dessa betänkligheter erkände han emellertid, att motionären syntes hafva väckt motionen i god afsigt. Detta tror äfven jag och jag är derjemte öfvertygad om, att Utskottet jemväl fattat sitt beslut i god afsigt, och kan jag vid sådant förhållande icke annat än yrka bifall till Bevilnings-Utskottets förslag.

Friherre *A. H. Fock*: Då ingen af Utskottets andre ledamöter velat uppträda till försvar för Utskottets förslag i denna punkt, får väl jag lof försöka att i detta hänseende anföra några ord. Först vill jag dervid anmärka, att väl frågan svårligen kan vara så storartad, att den förtjenar de starka uttryck, som här blifvit begagnade. Jag tror icke, att vår nationallära kommer att vare sig stiga eller sjunka i följd af den utgång, frågan här får.

Beträffande Herr *Jöns Pehrssons* yttrande, rörande kommunernas förmynderskap under våra 24 landshöfdingar, ber jag få erinra, att det i denna punkt icke är fråga derom. Det har aldrig blifvit föreslaget att taga bort detta förmynderskap. Vi återfinna ju i nu gällande äldre författningen, att Konungens Befallningshafvande har det slutliga afgörandet i fråga om inrättande inom landtkommun af nya utskänkningsställen, och det är just på grund häraf, som jag för min del icke velat motsätta mig detta förslag. Det är nemligen i allmänhet fallet eller har åtminstone vid mångfaldiga tillfällen inträffat, att då, i fråga om medgifvande af utskänknings- eller utminuteringsrätt, meningarne hos kommunal-

myndigheterna visat sig så skiljaktiga, att de nästan våga jemnt mot hvarandra, Konungens Befallningshafvande begagnat sin rätt att vägra den sökta tillåtelsen, och då har frågan nästan alltid blifvit dragen under Kongl. Maj:ts afgörande. Nu synes det kunna vara skäl att ställa så till, att Kongl. Maj:t, så vidt möjligt är, må slippa dessa ständigt återkommande besvärsmål om utskänkings- och minuthandelsrätt, och detta synes mig vara en omständighet, som talar för bifall till förslaget, enär, då enligt detsamma den allmänna meningen måste vara temligen allmänt för saken, innan den i kommunalstämman bör kunna genomdrivas, Konungens Befallningshafvande, sedan detta skett, icke torde finna skäl att vägra sitt bifall. För min del är jag visserligen af den åsigt, att det vore en särdeles stor fördel, om det i allmänhet funnes flera lagliga försäljningsställen, än händelsen nu är, men jag är på samma gång öfvertygad om, att inom kommunerna bör finnas en viss enighet om inrättandet af sådana försäljningsställen.

*Om ändring i
brännvinsförsäljningslagens
§ 14 mom. 1
(Forts.)*

Att förslaget i formelt hänseende lider af brister hvarken vill eller vågar jag bestrida mot de personer, som i detta hänseende yttrat sig. Jag har också, för min del, intet yrkande att framställa, men jag har velat förklara anledningen dertill, att jag kan bifalla Utskottets förslag, oaktadt jag delar åsigten om fördelarne af att lagliga försäljningsställen mera allmänt åstadkommas inom landet.

Herr Jöns Pehrsson: Jag har icke uppträdt för att i frågor sådana som denna mäta mig i vishet och förstånd med den ärade ledamoten på dalabänken, utan endast för att uttala en påminnelse i anledning af den klagan, man, hufvudsakligen från de norrländska länen, förspörjer öfver det stora missbruket af starka drycker och i sammanhang härmed öfver dessa olyckliga landthandlande, hvarom här så mycket talats, att jag ej är fullt säker på, att allt är med sanningen öfverensstämmande. Men hvad bevisar allt detta och hvad är orsaken till de öfverklagade förhållandena? Jo endast den, att man i dessa län ej velat tillstädja inrättandet af tillräckligt antal lagliga försäljningsställen. I de södra orterna, der jag känner ganska många landthandlande, beqväma sig dessa icke att handla med brännvin, vare sig 15 eller 100 kannor. Således tror jag ännu, att de förhållanden finnas, hvarom jag förra gången jag uppträdde var djerf nog att uttala min tanke.

Hvad åter beträffar herr friherre Focks anförande, synes han icke mycket hålla på Utskottets förslag, utan är med om inrättande af lagliga försäljningsställen, hvilket är det enda och rätta medlet att motverka det onda. Hvad vidare beträffar mitt yttrande, att vi i detta hänseende stode under förmynderskap af våra tjugufyra landshöfdingar, tror jag mig till detsamma hafva haft fullt skäl. Om jag icke missminner mig, innehåller nemligen den nu gällande författningen något derom, att, då kommunalstämman och kommunalnämnden tillstyrka försäljningen, Konun-

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

gens Befallningshafvande det oaktadt kan hindra densamma. Jag skall i detta hänseende i korthet berätta ett drag från den kommun, jag tillhör. En person hade framställt begäran om utöfvandet af en försäljningsrättighet inom kommunen. Kommunalnämnden tillstyrkte, kommunalstämman likaså, ehuru med ganska svag majoritet. Konungens Befallningshafvande afslog emellertid ansökningsen, och då sökanden hos Kongl. Maj:t fullföljde talan, gillade Kongl. Maj:t Konungens Befallningshafvandes beslut. Hvad skulle nu följden blifva, om det erfordrades $\frac{2}{3}$ pluralitet för att kommunalstämman skulle anses hafva tillstyrkt bifall till utskänkningsen? Man har talat om det inflytande läsare och prester i sådant fall skulle kunna utöfva, men jag tror att, ehuru vi i dagliga lifvet kunna i sedligt afseende lefva lika, åskådningssättet i sedlighetsfrågor dock i allmänhet är mycket skiftande. Kanske vore det också farligt att lägga slutliga afgörandet i Konungens Befallningshafvandes händer, då Konungens Befallningshafvande kanske ej alltid ega den erforderliga opartiskheten och sakkänndomen.

Då jag, enligt hvad jag nu sagt, icke kan dela representantens från Dalarne åsikter om det vådliga uti ett afslag å Utskottets betänkande, vidhåller jag mitt härom framställda yrkande.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag har begärt ordet egentligen för att rätta ett misstag, som representanten från Dalarne begick, då han yttrade, det jag skulle hafva sagt, att det vore en vanära för svenska folket, om nu föreliggande förslag bifölles. Något sådant har jag emellertid icke yttrat, utan endast att man genom antagandet af förslaget skulle sätta en skamfläck å den del af svenska folket, som nu på grund af sin rösträtt inom kommunen bestämmer öfver beviljande af bränvinsförsäljningsrättigheter. Jag vidhåller detta yttrande, och orsaken dertill är den, att man i nämnda fall skulle anse hälften af kommunens röstberättigade medlemmar icke ega nog omtanke om kommunens och landets väl, att de skulle söka hindra superiet, utan att härtill skulle fordras en majoritet af ända till $\frac{2}{3}$ delar. Om Riksdagen uttalar detta, säger också Riksdagen, att pluraliteten af de röstberättigade inom en sådan kommun icke är mäktig att inse och befordra landets välgång, utan snarare skulle göra gemensam sak med dem, som befordra osedlighet och omåttligt förtärande af starka drycker, och jag tror att fällandet af ett sådant omdöme väl kan besvaras med det uttryck jag nyss uttalat.

Samme talare har vidare behagat yttra, att det kan finnas en och annan bränvinspatron som är inom sin ort så mäktig, att han ensam kan diktera kommunalstämmans beslut. Ja, det är visst möjligt, men jag hemställer till talaren själf, om icke en bränvinspatron kan vara lika öm om kommunens och landets väl som hvarje annan person. Jag tror att i dylika fall det mycket väl låter tänka sig, att t. ex. en skogsegare, en sågverksegare,

en landtbrukare, en fabrikant eller hvilken annan yrkesidkare som helst ställer sig på samma sida som den medlem af kommunen, hvilken han behagat kalla bränvinspatron. Må vi vakta oss för att ingå i dylika personligheter, ty, såsom jag nyss nämnde, den ena samhällsklassen kan vara lika öm om landets välgång som den andra. Jag har för min del icke velat bestrida, att det nu framlagda förslaget är förestafvad af välmening, men jag tror att man skjuter öfver målet genom att nu antaga detsamma. Det omdöme jag uttalat i frågan om svenska presterskapet, och de religiösa åsigter, som finnas i landet, kan så mycket mindre vara personligt, som jag hyser den största aktning för deras öfvertygelse. Men jag tror deremot, att de, med sina bestämda åsigter i saken, verka motsatsen till hvad de åstunda.

En talare på stockholmsbänken, Bevillnings-Utskottets ärade ordförande, var af samma tanke som jag deruti, att rättaste vägen i denna sak vore att tillse, att ett tillräckligt antal lagligt ordnade bränvinsförsäljningsställen komme till stånd. Men hvart skall det väl taga vägen, om man lägger i ett fåtals händer att besluta om bränvinshandeln på sätt nu föreslås. Man har kallat nu varande försäljningsställen krogar och nästen. Men jag undrar, hvad följderna skulle blifva om man icke vill hålla lagliga försäljningsställen, der ordning och skick kunna upprätthållas? Jo, just då komme försäljningsställena att nedsjunka till verkliga krogar och usla nästen; derom är jag fullkomligt öfvertygad.

Jag yrkar alltså fortfarande afslag å Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Då den värde representanten från Kronobergs län nyss yttrade, att det egentligen vore från de norrländska länen, som klagan öfver bränvinsfloden framfördes, så ber jag, såsom representant från ett af de sydligare länen, att få tillkännagifva, att äfven jag i min hemort hört samma klagan, och att man der väntar att någon åtgärd af Riksdagen i detta afseende skall vidtagas. Jag vill således förklara, det jag är beredd att med min värde vän från Dalarne dela den "vanära" som möjligen kan komma att drabba dem, som deltaga i fattandet af ett sådant beslut som det Utskottet här föreslagit. Jag anser nemligen att detta förslag skall i allmänhet helsas med glädje i landsorten.

Man har sagt, att ett bifall till förslaget skulle tillkännagifva, att kommunalnämnden icke egde tillräcklig omtanke eller oväld att besluta hvad som vore godt och nyttigt. Men, mine herrar, är det då fråga om att fråntaga kommunalnämnden något af den makt, denna myndighet, för närvarande har? Nej, visst icke; meningen är tvärtom, att den skall fortfarande bibehålla samma makt.

Man säger vidare att, genom bifall till Utskottets förslag, för mycken makt lägges i Konungens Befallningshafvandes händer. För min del kan jag icke se, att någon förändring i detta afseende är föreslagen, ty maktfördelningen mellan i fråga varande myndigheter blifver ju enligt förslaget alldeles densamma som hittills.

En ärad talare har yttrat, att, om kommunalnämnden med

*Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens § 14
mom. 1.
(Forts.)*

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslä-
gens § 14
mom. 1.
(Forts.)

knapp majoritet bifallit men Konungens Befallningshafvande afslagit en ansökan om anläggande af en krog på landet, så kan sökanden hos Kongl. Maj:t anföra klagomål mot Konungens Befallningshafvandes utslag. Ja visserligen. Jag åtminstone har den erfarenhet, att Kongl. Maj:t i dylika fall förklarar, att då kommunalnämnden har bifallit den gjorda ansökan, så har Kongl. Maj:t "saknat anledning" att afslå densamma. När nu Kongl. Maj:t anser, att den makt, som i detta fall är lagd i kommunalnämndens och stämmans hand, är så stor, att Konungens Befallningshafvande utan att anföra särdeles bindande skäl icke kan vågra att lemna sitt bifall till hvad kommunalstämman beslutit, är det då icke skäl att stadga att kommunalstämmas beslut i förevarande fall skall fattas med en viss röstöfvervigt.

Den siste talaren sade, att det skulle kunna hända, att en stor sågverksegare, fabrikant eller possessionat i landsorten skulle kunna begagna sin röstöfvervigt derhän, att han ensam dikterade kommunalstämmas beslut i sådana ärenden hvarom nu är fråga. Ja, det är just af denna anledning, som jag tror, att vi böra bifalla hvad Utskottet föreslagit. Det är nemligen klart att, derest Utskottets förslag bifalles, det hädanefter skall blifva svårare för en enda medlem af kommunen att missbruka sin röstöfvervigt derhän, att ensam bestämma kommunalstämmas beslut, då för ett sådant besluts giltighet i förevarande fall erfordras minst två tredjedelar af de afgifna rösterna.

Här har länge och ofta varit fråga om att motverka bränvinsfloden; flera gånger och jemväl vid innevarande riksdag har man i detta afseende varit betänkt på att höja bränvinsskatten. För min del skulle jag önska, att en högst betydlig förhöjning i denna skatt skedde, och första gången ett förslag derom framställes från Bevillnings-Utskottet, om det än vore fråga att höja den ända till 2 eller 3 kronor för hvarje kanna, skall jag rösta ja dertill. Men då en sådan förhöjning icke skett, få vi väl vidtaga de andra åtgärder, som stå oss till buds för att förhindra den förderfliga bränvinsfloden på landet.

Samma yttrande, som jag hört många gånger förut, har jag äfven nu hört upprepas, nemligen att det skulle vara nyttigt att hafva tillåtna försäljningsställen på landet, därför att krögarna skulle bistå polisbetjeningen vid efterspanande af lönkrögeri. Jag får dock tillstå, att min erfarenhet såsom landshöfding icke har bekräftat denna förmodan; det förhåller sig att såsom representanten från Dalarne yttrade, att tillfället gör tjufven; ju oftare drinkaren har tillfälle att få denna dryck, desto mera anlitar han den. Missbruket deraf kan icke förhindras genom krogar och om folket vill befria sig från krogarna, må det då ega rätt att göra det. Nyttan af denna rättighet är så ovedersäglig, att jag för min del gerna vill öfverse med den oegentlighet, som jag erkänner finnas i Utskottets förslag och som representanten från Stockholm nys påpekat

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Rundgren: Derom torde man vara öfverens, att man i afseende på bränvinslagstiftningen för landet lättare utverkar åtgärder från Riksdagens sida än då frågan gäller städerna; och jag tror därför, att man icke varit fullt befogad, då man velat bedöma Bevillnings-Utskottets förslag och antagandet af detsamma ur den synpunkt, som åtskilliga talare här gjort. Man har dessutom, efter mitt förmenande, då man yrkat rent afslag å Utskottets förslag, förbisett den omständigheten, att detta förslag innehåller två moment. Om det ena af dessa båda moment, att kommunalstämman skall med en röstöfvervigt å två tredjedelar af de afgifna rösterna fatta beslut i fråga om försäljningsställes inrättande har man yttrat sig, men icke i afseende på det andra momentet, som afser borttagandet af den bestämmelsen i nu gällande författning, att kommunalstämma och kommunalnämnd skola vara eniga. för att en dylik fråga skall hafva förfallit. Jag är öfvertygad derom, att denna Kammare icke vill afslå Utskottets förslag, åtminstone icke i afseende på detta senare moment. Det måste väl erkännas, att, då ju kommunalnämnden endast är en delegation af kommunalstämman, det icke kan, sedan uppmärksamheten derå blifvit fäst, ligga någon rimlighet i att låta kommunalnämndens beslut hafva en sådan betydelse gent emot kommunalstämman, som den enligt nuvarande författning bar; och om sjelfva församlingen eller hela kommunalstämman med sin majoritet besluter något, så bör väl icke en delegation af kommunalstämman och dess yttrande hafva en sådan betydelse, att det paralyserar stämmans beslut. Jag tror således, att man bör skilja denna sak från den andra, och bifalla åtminstone denna del af förslaget.

Hvad nu beträffar det andra momentet af Utskottets förslag. eller frågan om den föreslagna röstöfvervigten af $\frac{2}{3}$ af de afgifna rösterna, så får jag säga, att jag för min del visserligen icke hyser några betänkligheter mot att äfven i detta hänseende bifalla Utskottets förslag. Men jag erkänner dock, att de anmärkningar, som deremot blifvit gjorda. icke sakna sin betydelse; och jag skulle sjelf vilja lägga dertill en annan, som torde kunna anses såsom ett talande skäl för att icke ingå på den föreslagna röstöfvervigten. Är nemligen opinionen i en församling i afseende på ett försäljningsställes inrättande så delad. att den enkla pluraliteten icke ville förhindra detsamma, då torde man icke kunna vänta någon särdeles fördel deraf, att minoritetens åsigt skall blifva gällande.

För öfrigt tror jag, att det skulle vara en stor missräkning för den tänkande delen af allmänheten, om man helt och hållet undansköte det förslag, Utskottet i denna punkt framlagt. Jag vill därför för min del hemställa, att den del af förslaget, som rör borttagandet af kommunalnämndens beslutanderätt i frågan. må bifallas, men att i öfrigt i afseende på den röstöfvervigt, som vid kommunalstämma skall erfordras för fattande af beslut i frågan, må gälla, åtminstone tills vidare. hvad derom nu är stadgadt.

Jag tar mig därför friheten föreslå, att det nya kursiverade stadgandet i Utskottets förslag efter orden "utlåtande i ämnet"

Om ändring i må få följande lydelse: "varder framställningen af kommunalstämman ogillad, förfaller frågan. Har åter kommunalstämman tillstyrkt bifall;" och anhåller jag om proposition på detta yrkande.

bränvinsförsäljningslagens § 14 mom. 1.
(Forts.)

Herr Hjelm: Det är med en viss förlägenhet, som jag uppträder i denna fråga. Må man icke tro, att jag på något sätt vill bidra dertill, att bränvinsfloden skall än mera öfversvämma landet. Nej, tvärtom; jag skulle icke i närheten af mitt hem vilja hafva ett bränvinsförsäljningsställe, och, vore det fråga om att förbjuda både tillverkning och handel med bränvin, skulle jag icke vara deremot. Men att genom skärpning af en lag i enlighet med Utskottets förslag gifva städerna än bättre tillfälle att beskatta kringliggande landsorter, som ett beslut i den riktning Utskottet föreslagit alltid skulle orsaka, derom vill åtminstone ej jag vara med. Redan nu är det i allmänhet så, att laglig bränvinsförsäljning icke kan åstadkommas för landet, deremot alltid i städerna. Följden är naturligen den, att landtbefolkningen derifrån måste taga sitt behof af bränvin. Och som bekant, åtminstone för oss landtbor, är det på landsbygden ett häfdvunnet bruk, att åtminstone vid vissa tillfällen göres anspråk på att det finnes bränvin i bondens hus. Då i afseende på bränvinsförsäljningen, åtminstone i småstäderna, nära nog saknas all konkurrens och de till sin egen fördel kunna uppjaga priset å varan, så är det obestriddigt, att häri kan läggas och äfven lägges en extra beskattning på landtbefolkningen. Bifalles Bevillnings-Utskottets förevarande förslag, så blir denna konkurrens ännu mindre och svårare att åstadkomma och i följd deraf ställningen härutinnan ännu ofördelaktigare för landtboarne, än den nu är.

Utskottets ordförande har franhållit, att bränvinsförsäljnings öppnande inom en landtkommun icke borde få ega rum utan ett mera allmänt uttalande derför. Med de närvarande röstbestämmelserna, då, som vi veta, ofta två eller tre personer i en kommun kunna representera mera än halfva röstantalet, ligger dock i den omständigheten, att $\frac{2}{3}$ af rösterna inom kommunalstämman afgifvits för saken, icke något bevis för ett mera allmänt uttalande för densamma.

Funnes rösträtt efter hufvudtalet, något som jag icke förordar, då kunde den ärade ordförandens uppfattning af saken vara acceptabel.

En annan omständighet är härvid att beakta. Man klagar allmänt öfver lönkrögeriet och det öfver hand tagande bruket af åtskilliga surrogat, som åtminstone för nervsystemet äro långt skadligare än bränvinet.

Såsom vi ganska väl minnas, väckte till och med vid sistlidne riksdag dessa surrogat här ett visst uppseende, och åter hafva helt nyligen tidningarne omtalat dem. Ställer man nu så till, att folket på landsbygden får ännu svårare att skaffa tillfälle köpa sitt bränvinsbehof, så måste deraf följa — åtminstone kan jag icke se annat — att det genom lagen drifves till lönkrogarne och

begagnande af dessa skadliga surrogat, af hvilkas bruk man dock sett så sorgliga följder.

Jag vill ingalunda bidra till att sprida bruket af bränvin i landet; men, på de skäl jag nu anfört, måste jag, hur ledsamt det än är, yrka afslag å den föredragna punkten. I öfrigt tror jag icke att man på blott lagstiftningsväg kan föra vårt folk till nykterhet. Fyllerilasten är ett moraliskt ondt, som måste botas med moraliska medel.

*Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)*

Herr Samuel Johnson: Jag har begärt ordet endast för att yrka afslag å Utskottets förslag, och jag gör det af den anledningen, att jag icke i ringaste mån vill inskränka kommunernas rätt att själfva beskatta sig. På samma gång vill jag trösta de herrar, hvilka så lifligt förorda Utskottets förslag, dermed att ingen fara är för handen. Jag har varit i tillfälle granska statsrådsprotokollen för förlidet år, och jag har der funnit ett stort antal bränvinsmål. Flera fall hafva förekommit der, sedan kommunen enhälligt både på stämman och i nämnd beslutat, att försäljning af bränvin inom kommunen får ega rum, men Konungens Befallningshafvande det oaktadt afslagit framställningen om erhållande af dylik försäljningsrätt, och saken sedermera understälts Kongl. Maj:ts pröfning, Kongl. Maj:t fastställt kommunens beslut, oaktadt länsstyrelsen uttalat sig mot ansökningen; under det att, i händelse ett aldrig så litet fåtal af kommunens medlemmar reserverat sig mot beslutet om öppnande af dylik försäljning, såväl Kongl. Maj:ts Befallningshafvande som Kongl. Maj:t städse afslagit framställningar af ifrågavarande beskaffenhet. Det är således icke så farligt, som man synes föreställa sig.

Så vidt jag icke hörde orätt, ansåg Jöns Pehrsson det omöjligt att, sedan en kommun *enhälligt* beslutit angående bränvinsutskänkningslagen inom kommunen, Konungens Befallningshafvande skulle kunna undanröjda beslutet. Men, som sagdt, sådant har inträffat. Särskildt kan jag försäkra, att så varit förhållandet med alla dylika ansökningar inom Elfsborgs län.

Jag yrkar afslag.

Herr Carl Ifvarsson: Jag uppträder ogera i frågor, som angå ändring i bränvinslagstiftningen, emedan, hvarje gång en sådan fråga förekommer i Kammaren, en så långvarig och het diskussion utspinner sig, att man med skäl kan säga, att hvar och en borde bemöda sig att tiga. En talare yttrade förlidet år, med anledning af den diskussion angående bränvinsbetänkandet, som då försiggick i denna Kammare, att man borde kunna ifrågasätta, huruvida Kammaren vore riktigt nykter. Jag befarar att man kan säga så äfven i år och hade derföre föresatt mig att tiga, men kan dock icke underlåta att yttra ett ord med anledning af den egendomliga färg, man velat gifva åt frågan. En talare förmenade nemligen att det skulle betraktas såsom vanärande att yrka bifall till Utskottets förslag, hvarmed han måhända menade, att den som vågade ett så djerft steg skulle kunna betraktas så-

Om ändring i
brännvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

som en martyr. Det har likväl på senare åren blifvit modernt med nykterhetsifrandet, och man kan derföre snarare antaga, att åran vinnes genom åtföljandet af den moderna strömmen i samma riktning som Utskottets förslag går, än motsatsen. Vågstycket är åtminstone icke stort; och man kan gerna lemna både ordandet om "vanära" och popularitet ur räkningen för att endast hålla sig till saken. Oupphörligt motioneras om ändringar i brännvinslagstiftningen, såsom det heter i sedlighetens intresse och för att på fullt tillfredsställande sätt ordna brännvinshandeln. Jag vill visst tro att syftet är godt, men anser att målet ej kan på detta sätt vinnas. För mig synes det klart, att målet icke så mycket vinnes genom att år från år vidtaga små ändringar i brännvinslagstiftningen, utan jag tror att målet snarare vinnes på moralisk väg. Visserligen har man framhållit, att folket väntar att Riksdagen skall bringa brännvinsfrågan till ett bättre skick genom att lagstifta, men om också folket på vissa håll fått en sådan uppfattning, är det likväl Riksdagens pligt att undvika öfverdrift. För min del tror jag, att representationen i denna gren af lagstiftningen redan gått tillräckligt långt, kanske för långt. Det ligger i sakens natur, att, om tillåtelsen att utskänka brännvin för mycket inskränkes, lagöfverträdelser och missbruk skola uppstå, så länge brännvinet är för folket begärligt, och vi måste erkänna att denna artikel ännu ej är fullkomligt bortlagd, ehuru det är en betydlig skilnad i konsumtionen deraf nu och för 20 å 30 år sedan. Om således genom att gå för långt i lagstiftandet vi förorsaka ett annat ondt, som än ännu värre, nemligen lönkrögeriet — männe då icke är tid att stanna der vi nu stå. Den föreslagna åtgärden är visserligen icke storartad, men dock af beskaffenhet att, då röstöfvervigten kan vara ganska betydlig, den skulle kunna i hithörande fråga göra sig i ännu högre grad gällande. Här är icke fråga om att göra någon ändring i Konungens Befallningshafvandes rätt att pröfva och förkasta gjorda ansökningar om utskänkningsrättighet, utan här är fråga om att stadga högre röstpluralitet i sådana ärenden inom kommunalstämman — således ett försvarande af bifall till gjorda ansökningar om öppnande af lagliga försäljningsställen och på samma gång — det måste medgifvas — ett steg till befrämjande af olaglig brännvinsförsäljning. Kanske skulle detta senare vara en fördel i vissa trakter, derigenom att man i smyg kunde få köpa brännvin billigare, än det skulle ställa sig, om orten hade ett lagligt utskänkningsställe; men jag vill visst icke påstå, att någon af de representanter, som förordat förändringen, åsyftat sådant, utan deremot att de blott icke tänkt sig, att det kan finnas mången, som af sådan anledning längtar efter dylika förändringar i brännvinslagstiftningen.

Jag instämmer med dem som yrkat afslag å Utskottets förslag. De två förste talarne hafva yttrat sig i sjelfva saken, och de skäl de anförde för sitt yrkande på afslag synas mig vara väl förtjenta att beaktas.

Herr Åke Andersson: Jag är öfvertygad att motionären

framlagt sitt förslag i allsköns välmening och kunde jag föreställa mig att en lagstiftning i den riktningen skulle medverka till superiets hämmande, så gifve jag gerna min röst för motionärens förslag, men jag tror tvärtom, att den föreslagna förändringen skulle verka menligt. Erfarenheten har nemligen visat — åtminstone i orten, der jag bor — att i församlingar, hvilka ordnat bränvinsförsäljningen och tillåtit öppnandet af utskänkningsställen, der finnas inga smygkrogar, men uti andra församlingar, som förbjudit utskänkning af bränvin, der florera smygkrogarne. Då nu motionärens förslag äsyftar att försvåra fattandet af beslut om tillåtelse att öppna utskänkningsställen, så synes det mig klart att ett bifall till detta förslag skulle befordra lönkrogeriet. Af denna anledning yrkar jag afslag.

*Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)*

Herr Ola Andersson i Nordanå: Herr Presidenten Berg erinrade, att detta sätt att åstadkomma en förändring uti ett stadgande i kommunallagarne *kanske icke* är fullt lagligt. Jag är nästan fullt öfvertygad om att detta sätt är olagligt. Regeringsformens 57 § stadgar, att kommunallagarne stiftas af Konungen och Riksdagen gemensamt, och 19 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet innehåller att till fattandet af "beslut i andra frågor än dem, hvarom i §§ 27 och 36 sägs (d. v. s. om kommunalfullmäktige) erfordras blott enkel pluralitet af de afgifna rösterna". Jag tror således, att det icke är lagligt att den ena statsmakten ensamt stiftar en lag, som skall gemensamt af båda stiftas.

Efter jag har ordet, ber jag få, med anledning af hvad en hedersman på kalmarbänken yttrat, då han yrkade bifall till Utskottets förslag, nämna hvad han sagt till mig i ett enskildt samtal, och jag anser mig kunna nämna detta utan att träda grannlagenheten för nära. Han sade mig, att i den kommun, hvilken han tillhör, och hvilken nu lär vara delad i två, icke någon har närmare än 4 å 7 mil till stad, och att det oakadt icke der i kommunen finnes ett enda bränvinsförsäljningsställe af något slag, emedan kommunen motsatt sig det. Ja, så skall förhållandet blifva på många ställen, om man lägger hinder i vägen för utskänknings inrättande. Det kan väl gå an för en tid, om det är mycket beskedligt folk, men så händer det, att, när de komma lösa, så uppföra de sig såsom lössläppta vilddjur. Jag vill sluta mitt anförande med att till stöd för mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag åberopa en nykterhetspredikants ord: "vi böra iakttaga måtta i allt till och med i sjelfva måttligheten".

Herr Lars Johan Larsson: Då vi hört att nästan från alla landsändar röster höjt sig för att Riksdagen måtte, om möjligt, vidtaga åtgärder till hämmande af superiet, så tror jag det skulle vara på sin plats, att lemna kommunernas pluralitet mera bestämningsrätt i nu i frågakomna afseende, och jag får på den grund anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Herr Treffenberg: Jag skall anhålla, att i korthet få an-

Om ändring i
brännvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

gifva mina åsikter i denna fråga, och jag skall då börja med att bemöta ett yttrande af Herr Carl Ifvarsson. Han sade, att det blifvit "modernt" under senare riksdagar att påyrka ändring i nu gällande brännvinslagsstiftning. Ja, det har visst blifvit modernt, men det kommer sig deraf, att det i ordets egentligaste mening också blifvit modernt, åtminstone i vissa landsorter, att supa. Jag ber att få i detta hänseende upplysa att, enligt officiella uppgifter, åtalena för fylleriförseelser i Vesternorrlands län uppgått år 1872 till 601, men 1873 steg detta antal till 965, och enligt de uppgifter, som nu senast inkommit till Justitieministern och hvilka ännu icke äro tillgängliga i officiellt tryck, men om hvilkas befinthet jag under gårdagen haft tillfälle att förvissa mig, har antalet åtal för fyleri i Vesternorrlands län under år 1874 stigit till 1,301. Således, mine herrar, på två år hafva dessa öfverträdelser mer än fördubblats, och förhållandet ställer sig i en särdeles egen dager, då man af samma uppgifter ser, att i Malmöhus län, med en folkmängd, som mer än dubbelt öfverstiger Vesternorrland, åtalena för fylleriförseelser uppgått till 1,350 eller ungefär till samma antal som i Vesternorrlands län. Jag vill dock villigt medgifva att, enligt dessa uppgifter, förhållandet ställer sig olika i olika landsorter. I Jemtlands län uppgick nemligen antalet åtalade fylleriförseelser under år 1874 till 43, i Gotlands län till 35 och i Kristianstads län — märkvärdigt nog i grannlandet till Malmöhus län och der de största brännvinstillverkningen i riket eger rum samt med en folkmängd af omkring 260,000 uppgick antalet af dylika åtal till endast 89. Förhållandet är således, såsom herrarne finna, olika i olika landsänder.

Jag skall nu anhålla att, sedan jag bemött hvad Herr Carl Ifvarsson yttrat i det angifna hänseendet, få återkomma till den egentliga hufvudfrågan, som föreligger. Dervid får jag bekänna, att det förfaller mig vara temligen likgiltigt, hvilket beslut Kamraren kommer att fatta, egentligen därför att jag anser att den grund, på hvilken den nuvarande brännvinslagstiftningen hvilat, är så ytterst bofällig. Jag anser att, om vi skola kunna vinna det mål till hvilket vi alla sträfva, hämmandet af fyllerilasten, så skall det ske på lagstiftningens väg, ty skola vi söka vinna detta mål på upplysningens, de goda exemplens och föredömenas väg, såsom Herr Carl Ifvarsson icke blott vid denna utan ock vid flera föregående riksdagar framhållit, skola vi, säger jag, söka på denna väg vinna målet och öfvergifva alla försök att på lagstiftningens väg åstadkomma en inskränkning i bruket och missbruket af starka drycker, ja, då mine herrar, komma vi möjligen derhän att till slut icke någon af oss duger till lagstiftare.

Sålunda på lagstiftningens väg skola vi också söka vinna målet, och min åsigt är, att det kan och skall vinnas, dels genom en sådan förändring i fråga om tillverknings- och försäljningsavgifterna, som Utskottet längre fram i betänkandet på anförda skäl föreslagit, och dels derigenom att åt kommunerna inrymmes fri rätt att på bästa sätt ordna brännvinsförsäljningen, detta dock alltid på sådan basis att vinsten af rörelsen tillfaller *kommunen*.

Endast derigenom blir det möjligt att utrota lönkrögeriet, då bränvinet kan alltid tillhandahållas till billigare pris än det hvar-till smyghandlanden kan förskaffa sig detsamma och då jemväl kommunens ekonomiska intresse uppmanar hvarje god samhälls-medlem att blifva ett kraftigt biträde åt polisen vid dess bemö-dande att stäffa missbruket af starka drycker och beifra lagöfver-trädelsor derutinnan. Skulle nu — mot hvad, såsom jag redan sagt min lifliga önskan är — likväl denna Kammare och Riks-dagen icke lemna sitt bifall till den hemställen, Utskottet gjort om bränvinsbeskattningen, då anser jag att man borde fortgå i den rigtningen att samma rätt, som städerna nu hafva, att åt bo-lag uppdraga bränvinsförsäljningen, äfven utsträckes till landt-kommunerna, naturligtvis med förbehåll att vinsten af rörelsen tillfaller kommunen. Skulle åter icke detta ske, utan vi nödgas fortfarande stå och stampa i detta elände, der vi nu äro, men från hvilket vi ju alla söka befria oss, då tror jag att vi knap-past hafva annat att göra, än att tillse, så vidt möjligt är, att åtminstone icke för kommunerna försvåras möjligheten att åt väl-frejdade och i öfrigt lämpliga personer anförtro rättigheten till bränvinsförsäljning på landet. Således, ehuru jag anser, på sätt jag här förut sagt, att det icke vore någon synnerlig fara vid att bifalla Utskottets hemställen i denna del, tror jag dock att man gerna kan stanna vid hvad vi nu hafva under förhoppning att snart få något ännu bättre.

Herr Liss Olof Larsson: Jag skulle icke hafva begärt or-det ytterligare en gång i denna fråga, om icke det ovanliga in-träffat att, ehuru ett Utskotts utlåtande blifvit från flera håll temligen hättigt angripet, och oaktadt någon reservation ej finnes utlåtandet bifogad, ingen af Utskottets ledamöter uppträdt för att försvara sitt foster. Jag undantar visserligen Utskottets ära-de ordförande, men äfven han framhöll blott de skäl, som förmått honom att biträda Utskottets förslag och sade derjemte, att äfven från motsidan goda skäl kunde anföras; och icke heller kan fram-stälde något bestämdt yrkande om bifall till Utskottets hemställen. Detta är skälet, hvarför jag ytterligare en gång begärt ordet. Innan jag går vidare vill jag förklara, att det icke är derföre, att denna fråga blifvit modern som jag uppträder; jag har allt ifrån min första riksdag uppträdt i samma fråga och jag hoppas man skall erkänna att jag konsekvent sökt verka till minskning i superiet.

Här hafva vi nyss hört Herr Jöns Pehrsson tala om Norr-land, att der skulle stå så illa till, och att det vore anledningen, hvarföre Norrlands-representanter vilja hafva skärpta bestäm-melser i fråga om bränvinsförsäljningen. Det beror huru man tar den saken, ty å andra sidan kan man säga, att det supes lika äfven i andra delar af landet, äfven i olika orter af Norrland, så icke kan detta vara något skäl för de olika åsigter man i denna fråga byser. Skälet synes hellre vara det att man på det ena stället mera afskyr superiet, än på det andra. Ser man nemligen på

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

Jemtland, så ställer det sig, såsom den föregående talaren påpekade, fördelaktigast af alla län i hela riket i afseende på fyllerimålens antal. Ser jag åter på Dalarne. med dess folkmängd af omkring 184,000, så uppgick antalet åtal för ifrågavarande slags förseelser under år 1873 till 341, under det att i Jönköpings län till exempel, med ungefär lika stor folkmängd, antalet fyllerimål samma år uppgick till 676 eller i det närmaste dubbelt så många som i Dalarne. För öfrigt om man t. ex. ser på Göteborgs och Bohus län med dess folkmängd af 242,000 uppgick fyllerimålens antal der till icke mindre än 2,054, så att icke kan man säga att de sydliga provinserna framstå i någon fördelaktig dager i jemförelse med Norrland. Snarare skulle man kunna säga att Vesternorrlands län utgör ett undantag inom Norrland.

Man har här också talat om att genom ett bifall till förslaget kommunerna skulle komma att ställas under Konungens Befallningshafvandes förmynderskap; men derom är i denna sak icke det allra ringaste frågan.

Vidare får jag be Herr Sven Nilsson i Efveröd och vissa andra talare om ursäkt för att jag, då jag förra gången hade ordet, begagnade ett uttryck, som jag sedan erinrades icke var riktigt grannlaga. Jag yttrade nemligen, att lika väl som en prest eller läsare kan genom den mängd röster han har förhindra inrättande af ett försäljningsställe inom kommunen, lika lätt kan man också tänka sig att en bränvinsbrännare, som har många röster, kan i en sådan fråga utöfva inflytande i sitt eget intresse. Jag försäkrar att jag dervid icke syftade på någon viss person, utan begagnade jag detta uttryck därför att det låg närmast till hands i en fråga sådan som denna.

Jag tror nog, i likhet med honom, att det kan finnas bränvinsbrännare, som äro fullt så samvetsgranna, som någon annan, men dermed vill jag icke hafva sagt, att det icke kan finnas prester och s. k. läsare, som äro likaså samvetsgranna som bränvinsbrännare. Här har yttrats, att man genom att vidtaga obetydliga lagförändringar vid den ena riksdagen efter den andra aldrig skulle komma till målet. Jag medgifver, att det på denna väg går mycket sakta, men om man vill någon gång hinna målet, får man låta sig nöja, om det ock går med tufffjät, så snart man vet, att stora och mera genomgripande förändringar icke kunna här genomföras, då till och med så små förändringar, som den hvarom nu är fråga, möter ett så starkt motstånd.

Man har äfven uttalat den åsigten, att det icke vore värdt att försöka att på lagstiftningens område inskränka superiet, utan att detta endast kunde ske på moralisk väg. Ja, om så vore förhållandet, kunde man ju äfven sätta i fråga att afskaffa hela strafflagen och med lika skäl säga t. ex., att som stöld begås, oaktadt lagen förbjuder det, så är ej värdt att söka förekomma det genom straffbestämmelser, utan upphäfva lagen och vänta på att tjufvarnes moral skall göra lagen obehöflig. Nu har man väl ock framhållit, hurusom upplysningen är stadd i ett ständigt framåtskridande, och, för min del, kan jag icke annat än med glädje

instämman deruti. Men ser man efter i hvad mån fyllerimålen i vårt land af eller tilltagit i antal, finner man, att de icke hålla jemna steg med upplysningen. År 1869 åtalades och fälades i Sverige 8,215 personer för fylleri, hvaremot fem år derefter, då upplysningen väl borde hafva gått något framåt, icke mindre än 13,619 personer åtalades och fälades för samma förseelse. Denna omständighet har icke minst bidragit att hos mig stadga öfvertygelsen om, att vi icke ensamt på upplysningens väg, utan ock genom skärpta lagbestämmelser, skola hinna det mål, hvilket vi åsyfta.

*Om ändring i
brännvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)*

Herr Sven Nilsson påstod, att jag skulle hafva gjort mig skyldig till ett misstag, då jag sagt att han hade yttrat, att det skulle vara en vanära för svenska folket, om Riksdagen biföllo detta Utskottets betänkande. Jag medgifver, att han begagnade ett annat uttryck, nemligen skamfläck, men dessa ord, vanära och skamfläck, innebära ju dock på det hela taget ett och detsamma. För öfrigt, när man talar om att de sträfvanden, som göras för nykterhetens befrämjande, sätta en skamfläck på svenska folket, tror jag att man äfven bör fästa sig vid andra skamfläckar än den omnämnda och hvilka äro både verkliga och förskräckliga skamfläckar. Vi behöfva blott betrakta de statistiska uppgifter, som årligen lemnas, — och dessa uppgifter stanna icke endast inom landet utan blifva tillgängliga äfven för andra folk — för att finna, hurusom i Sverige årligen en mängd dödsfall förorsakats af omåttligt förtärande af starka drycker. Antalet af dylika dödsfall voro 1872 icke mindre än 146, 1873 uppgick det till 217 och 1874 till 283. Dessa siffror äro i min tanke ganska talande, och dock säger samma statistik "man är fullt berättigad att antaga dessa tal såsom blotta minima", och vidare "om man derjemte tager i betraktande den veterliga andel, som dryckenskapen har uti det öfvervägande flertal af de olyckshändelser och våldsamma dödsfall för hvilka tabellen n:o 17 redogör, så berättigas man ensamt af dessa förhållanden att till tusendetal numera uppskatta de årliga offren för densamma".

Hvilken sann fosterlandsvän står icke med häpnad och förskräckelse inför ett så sorgligt faktum? Om någonsin, sätter man väl nu en skamfläck på svenska folket, när man arbetar emot antaganden af lagar, hvars ändamål är att så mycket som möjligt komma dessa siffror att nedgå — ja att få dem att försvinna ur vår statistik.

Jag yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Ivar Månsson: För att bevisa i huru hög grad superiet på senare tider tilltagit i vårt land, anförde den näst siste ärade talaren, Herr Landshöfdingen Treffenberg, huru pass mycket antalet af åtal för fylleri under sista året öfverstigit antalet dylika mål under föregående åren. Detta kan likväl, efter mitt förmenande, icke anses gälla såsom skäl för den återopade satsen. Vi veta nemligen, att det förr icke var så noga, om en person befanns öfverlastad, som det nu är. Ty saken är egentligen den,

Om ändring i
bränvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

att polismyndigheterna nu mera noggrant än förr öfvervaka detta förhållande, samt anställa åtal i flera fall. Detta gör, att man nu får en mycket högre siffra på antalet fyllerimål, än i den tid, då det knappast observerades, om en person var öfverlastad. Man skulle kunna göra en mängd slutsatser härvid lag; ty det är icke nog med, att berörda förhållande väcker uppseende inom landet, utan den skam, som hopas öfver drinkaren, torde väl verka något till hämmande af superiet.

Den samme ärade talaren ordade mycket om upplysningen och dess verkningar. Han yttrade, att vi ingalunda på den vägen skola komma till målet, som är att inskränka superiet. För min del tror jag åter, att det kraftigaste medel man härutinnan kan vidtaga, är att sprida upplysningen hos folket, så att hvarje individ må lära känna den skam och vanära, som drabbar den, hvilken super för mycket.

En annan ärad talare anförde såsom skäl för sin åsigt, att så många personer dött genom superi. För min del känner jag till endast ett enda fall, då uti min hemort det omtalats, att en person ljöt döden genom omätligt förtärande af starka drycker. Men detta hade icke skett på ett ordnad utskänkningsställe utan på en s. k. smygkrog; der hade han fått sig ett rus med den ohyggliga påföljden, att han dog deraf. Men aldrig har jag hört att något dylikt inträffat på ett lofligt utskänkningsställe, der ordning och reda är rådande. Herr Landshöfdingen Treffenberg anförde den mängd åtal för fylleriforseelser, som ega rum i Vesternorrlands län; och detta torde härleda sig derifrån, att, enligt hvad jag tror mig veta, derstädes icke finnas många lofliga utskänkningsställen, och ju färre sådana finnas inom en ort, dess flera smygkrogar uppstå derstädes.

Medan jag har ordet vill jag be att få vända mig emot Herr Rundgren, hvilken enligt mitt förmenande torde uppfattat Utskottets föreliggande betänkande i någon mån origtigt. Han har nemligen yrkat bifall till en del deraf, men afslag å en annan del. Det vill nemligen förefalla mig, som om den nämnde ärade talaren fattat saken så, att kommunalnämnden för närvarande hade en större makt än hvad den, enligt Utskottets nu föreliggande förslag, skulle få. Enligt min uppfattning är emellertid uti Utskottets förslag ingen förändring ifrågasatt i afseende å kommunalnämnden, utan den skulle fortfarande ega alldeles samma makt som enligt nu gällande kommunallag, att nemligen afgifva yttrande, vare sig detta går ut på afslag eller bifall, och, för den senare händelsen, om dess yttrande är tillstyrkande, jemväl sätta ut stället hvarest utskänkingen bör ske. Om man bifaller den ärade talarens yrkande, kommer således samma förhållande, som nu eger rum, att fortfarande gälla.

Jag yrkar för min del afslag å den nu föreliggande punkten.

Herr Carl Ifvarsson: Herr Treffenberg anförde såsom bevis på det otillfredsställande i vår gällande bränvinslagstiftning, huru många åtal för fylleri på senare tiden blifvit anställda inom

det län, som han tillhör. Detta skulle hafva lemnat rätt mycken belysning åt frågan, derest han icke underlåtit att medtaga en högst viktig faktor i beräkningen. Om han nemligen på samma gång lemnat den upplysning, att på de orter, der de flesta åtalen blifvit anställda, äfven funnos de flesta lofliga krogarne, hade han möjligen varit berättigad att draga den slutsats, hvartill han kommit. Men någon sådan upplysning har han icke meddelat, och så länge detta förhållande icke är utrönt, lär det vara omöjligt att afgöra, hvilka mera bidraga till superiets befrämjande, antingen de s. k. smygkrogarne eller de krogar, der bränvinsutskänkning lofligen bedrifves. Kan det visas, att de flesta åtalen egt ruin, der de flesta lofliga försäljningsställen finnas, är jag villig att erkänna det en inskränkning i deras antal är behöflig, men befinnes det åter att jemförelsevis lika många åtal anställts, der ett färre antal dylika ordnade försäljningsställen äro tillåtna, eger man ej rätt att draga en sådan slutsats, som den ofvannämnda. Emellertid vore jag mycket tacksam, om Herr Treffenberg ville lemna upplysning om det af mig påpekade förhållande. Hvad vidare beträffar det yttrande, han fälde om Kammarens ledamöter, tycktes, det som han icke skulle hysa särdeles stora förhoppningar om Kammaren, ja, icke ens om sig sjelf, när han framhöll, hurusom fara vore, att, derest vi icke vidtoge några kraftigare åtgärder för dryckenskapslastens hämmande, vi slutligen allesammans blefve offer för densamma. Jag kan emellertid icke föreställa mig annat än att detta hans yttrande var något förhastadt, och, för min del åtminstone, har jag aldrig kunnat märka, att någon inom denna Kammare gifvit anledning till dylika farhågor.

*Om ändring i
bränvinsförsäljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)*

Herr Rundgren: Då jag på enskilt väg fått mig meddeladt, att Herr Talmannen hyser betänkligheter mot framställande af proposition på det förslag, jag afgifvit, enär det skulle vara en ny motion, vill jag härmed återtaga detsamma och yrka återremiss af betänkandet.

Herr Svensén: Då jag för min del är något tveksam, huruvida man på detta sätt bör eller kan åstadkomma en förändring uti eller utsträckning utaf kommunallagen, vågar jag icke deltaga uti ett beslut om inskränkning af kommunernas rätt i ifrågavarande hänseende, utan hemställer för min del om afslag å den föreliggande punkten. Är det, på sätt det blifvit från Dalabanken framhållet, ovilkorligen af nöden påkalladt, att en undantagslag härutinnan kommer till stånd, så må den då ävägabringas på lika sätt som undantagslagen för Norrland.

Herr Treffenberg: Mitt förnyade uppträdande är framkalladt af Herr Carl Ifvarssons sista anförande. Han hade nemligen dels en allvarlig anmärkning att göra, dels ock ett skämtsamt inkast mot hvad jag nyss yttrat. Jag skall bedja att nu få upptaga den första anmärkningen, nemligen den, som innefattar begäran om upp-

Om ändring i
brännvinsför-
säljningslagens
§ 14 mom. 1.
(Forts.)

lysning huru det förhåller sig med antalet af de "lagliga kro-
garne", såsom han uttryckte sig, och antalet af smygkrogarne inom
Westernorrlands län. Det är något svårt, då jag icke var beredd
på en sådan interpellation, att lemna dessa upplysningar. Jag
kan blott i allmänhet säga att antalet af de kommuner på landet,
der ordnade utskänkningsställen finnas, är högst ringa. Jag kan
äfvén upplysa Herr Carl Ifvarsson derom, att de personer, som
hafva rätt att försälja 15 kannor eller utöfva så kallad mindre
partihandel, likaledes äro högst få till antalet. Men jag kan å
andra sidan icke inse hvad besvarandet af denna fråga skulle
inverka på saken, ty jag anförde blott det olyckliga förhållandet
inom Westernorrlands län såsom bevis på att en skarpt lagstift-
ning mot missbruket af starka drycker vore af högsta nöden på-
kallad och till stöd härföre anförde jag några officiela siffror, som
utvisade att åtalen för fylleriförbrytelser betydligt stigit på de
sista åren.

Jag tror, att jag knappast behöfver upptaga den sista delen
af Herr Carl Ifvarssons anförande. Det som i detta hänseende
af mig yttrades var naturligtvis blott figurligt taladt och jag före-
ställer mig, att Kammaren icke uppfattar min mening annorlunda
än så, att jag väl icke ansåg det *vi* icke skulle kunna skäligen
upprylla vårt lagstiftarevärf, men att mina tvifvelsmål rörde, huru-
vida våra efterkommande skola blifva skickliga att utöfva det-
samma, då man vet hvilken förfärligt demoraliserande verkan det
omåttliga förtärandet af spritdrycker medför.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen gaf, enligt de
gjorda yrkandena, propositioner dels på bifall till Utskottets hem-
ställan, dels på återremiss, dels ock på afslag å nämnda hemstäl-
lan, för så vidt den afsåg förändring af ifrågakvarande mom. i brän-
vinsförsäljningslagen, samt förklarade derefter sig hafva funnit ja vara
öfvervägande för den förstnämnda meningen. Votering begärdes,
i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yr-
kandet på afslag, en så lydande voteringsproposition nu blef upp-
satt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 11:te
punkten af utlåtandet N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan, så
vidt derigenom föreslagits förändring af mom. 1 i § 14 af nu gäl-
lande förordning angående vilkoren för försäljning af brännvin och
andra brända eller destillerade spirituösa drycker.

Omröstningen företogs och utföll med 74 ja mot 76 nej; hva-
dan Kammaren beslutit enligt nej-propositionen.

Punkten 12.

Bifölls.

Punkten 13.

Ändring i bränvinsförsäljningslagens 28 § hade blifvit föreslagen af två särskilda motionärer inom Första Kammaren, nemligen Herrar *Salomon Larsson* och *von Koch*. I den förres motion, N:o 38, var hemställt, att åt nämnda § måtte gifvas följande lydelse:

“Under sön- och helgedag etc. (lika med nuvarande 1 moment). “All utskänkning vare under sön- och helgedagar så väl i stad som på landet förbjuden, dock kan den i stad tillåtas, så vida kommunalstyrelsen derom fattar beslut, som af Vår Befallningshafvande, efter magistratens hörande, godkännes.“

“Har, i den ordning nästföregående moment stadgar, i stad utskänkning under sön- och helgedagar blifvit tillåten, skall dock alltid under gudstjenst utskänkingsställe vara tillstängdt“.

Och hade Herr von Koch i sin förut omförmälda motion, N:o 16, ifrågasatt, att de i samma paragraf intagna stadganden skulle förändras till denna lydelse:

“Under — — — — — utlemnas“.

“All utskänkning af bränvin skall under sön- och helgedag, från klockan 6 om aftonen föregående söckendag, vara alldeles förbjuden, derest icke, efter vederbörande *kyrkostämmas* hörande, Konungens Befallningshafvande, på grund af särskilda omständigheter, meddelat undantag, hvilket dock icke för hvarje gång får utsträckas till öfver 6 månaders tid“.

Utskottet hade beträffande dessa förslag uti förevarande punkt hemställt,

att förslagen icke måtte bifallas.

I anledning af hvad sålunda blifvit tillstyrkt yttrade:

Herr Rydin: Vi hörde nyss, huruledes vid 11:te punkten man uttalade den mening, att det skulle vara en skamfläck för Kam-maren, om Utskottets förslag i denna punkt blefve antagen, och äfven i afseende å nu föredragna punkt tror jag att samtliga le-damöter af denna Kammare äro ense om, att det sätt, hvarpå sön-dagen uti våra städer hålles i helgd, är en skamfläck för svenska folket. Hvarest man än befinner sig i de städer, der krogarne om söndagen icke hållas stängda, der är alltid sabbatsfriden störd, och i synnerhet har detta tilltagit på senare tiden.

Det är följd af detta förhållande som jag nu anser mig böra påpeka, likasom vid föregående riksdag, att det är nödvän-digt att i afseende å utskänkning af bränvin om söndagarne fast-ställa samma stadgande för städerna, som redan förut i detta hän-seende blifvit fastställda för landet.

*Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgedagar.*

Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)

I afseende på landet gäller detta stadgande: "På landet vare å sön- eller helgdag all annan utskänkning förbjuden än på gästgifvaregårdar vid måltider till resande, derest Vår Befallningshafvande ej, på grund af särskilda omständigheter, undantag meddelat". Nu frågas: finnes något skäl, hvarföre denna bestämmelse icke skall gälla jemväl för städerna, och hvarföre skall det, som på landet är regel, vara undantag i städerna; ty det heter, att utskänkning i städerna vare förbjuden endast i det fall, att kommunalstyrelsen fattat beslut derom och Konungens Befallningshafvande godkänt detsamma. Hvad städerna angår, är således förklaradt såsom regel, att bränvinsutskänkning om sön- och helgdagar der får ega rum. Då under den debatt, som rörande detta betänkande försiggått, alla talare ordat om superiets vida kringspidande och dess förgelseväckande verkningar, torde det vara af vigt att tillse att de personer, som vilja hålla söndagen i helgd och hvilka ännu utgöra pluraliteten i städerna, måtte slippa att se söndagens rid störas af rusiga personer samt dryckenskapens svåra och förderfliga verkningar. Till följd häraf vill jag föreslå att samma stadgande, som i detta afseende nu gäller för landet, jemväl måtte blifva gällande för städerna, och att således ett ungefärligen så här lydande förslag till författning måtte af Riksdagen godkännas och antagas:

"Under sön- och helgdagar må ej bränvin, som är föryttradt genom parti- eller minuthandel, till köpare utmätas eller utlemnas.

Under gudstjenst skall utskänkingsställe alltid vara tillstängdt.

Under sön- och helgdagar, från klockan sex om aftonen föregående söckendag, vare all annan utskänkning förbjuden än på gästgifvaregård vid måltid åt resande, derest icke på landet Vår Befallningshafvande, på grund af särskilda omständigheter, undantag meddelat, eller i stad kommunalstyrelsen om utskänkings tillåtande afven på sön- och helgdagar fattat beslut, som af Vår Befallningshafvande, efter magistratens hörande, godkännes. Dock får hvarken sådant undantag å landet eller tillåtelse i stad för hvarje gång utsträckas öfver sex månader".

Det blefve sålunda en lättnad för de kommunalstyrelser i städerna, hvilka ville vidtaga åtgärder till förhindrande af superiet på söndagarne, om förbud mot bränvinsutskänkning på nämnde dagar vore i lag stadgadt jemte rättighet att för särskilda förhållanden bevilja undantag från denna regel.

Man har anfört emot ett sådant stadgande, som motionären föreslagit, först och främst, att det torde svårligen kunna förväntas att den, som gjort förtärandet af bränvin och andra dermed likartade ämnen till en vana eller nära nog ett dagligt behof, skulle afstå från detta bruk under helgdagen, derföre att utskänkningen då är förbjuden. Detta är visserligen sant, men klart är, att genom en sådan bestämmelses införande tillfället för en sådan person att erhålla bränvin på söndagen är borttaget, och den person, som ovilkorligen vill suppa på söndagen, får föregående lördag eller annan söckendag i veckan förskaffa sig det bränvin, som han behöfver för helgdagen; och mera befogadt anser jag vara, att den,

som behöfver supå på helgdag, får sjelf tänka sig för och anskaffa hvad honom göres behöf, än att lagen skulle bestämman, att för sådan persons räkning en krog skall hållas öppen.

Vidare säges i Utskottets betänkande, att tillämpningen af ett dylikt restriktivt stadgande möjligen skulle blifva sådan, att utskänkingsrätt medgafs ställen, som voro afsedda blott för de förmögnare samhällsklasserna, hvilka företrädesvis hade afgörandet i sin hand. Då emellertid hvarje offentlig restauration är öppen för hvem som helst, som der in finner sig, kan jag icke inse hvad som hindrar den, hvilken på stället vill förtära spritdrycker — om än ett eller annat undantag kan finnas — att dit inträda, vare sig restaurationen ursprungligen är afsedd för de förmögnare eller ej. Det fordras blott att denna person är anständigt klädd och icke utstyrd på det ruskiga sätt, som i allmänhet utmärker krogkunder. Till följd deraf ser jag icke mera hinder för den mindre bemedlade att begagna sig af en offentlig restauration än för den förmögnare samhällsklassen.

Vidare anföres såsom skäl för obehöfligheten af ifrågavarande lagförändring, att redan nu kan bränvinsutskänkning på helgdag i städerna förbjudas, om nemligen kommunalstyrelsen fattar beslut härom, som af Konungens Befallningshafvande godkännes. Detta är mycket sant, men det finnes ju inom en kommunalstyrelse många krafter, som kunna göra sig gällande, och dessutom är det ju ganska svårt för en kommunalstyrelse att medgifva undantag från en gällande regel. Om deremot den af mig föreslagna lagförändringen vidtages, så att det blefve regel att utskänkingsställen skulle under sabbatstid vara stängda, skulle det å andra sidan blifva lika svårt att hos kommunalstyrelsen utverka rättighet till en restaurations öppenhallande, och kommunalstyrelsen skulle derigenom komma i den ställning, att den kunde hafva värdshusrörelsen så i sin hand, att densammes utöfvande blefve till allmän båtнад i stället för allmän förargelse, såsom nu är fallet.

På grund af hvad jag sålunda föreslagit, och då jag hört att i Första Kammaren, der frågan nu är under behandling, kommer att yrkas återremiss, vill jag för min del hemställa, att frågan varder till Utskottet återremitterad, på det Utskottet må blifva i tillfälle att inkomma med förslag i den rigtning, som af mig angifvits.

Häru ti instämde Herr *Trefsenberg*.

Friherre A. H. Fock: Då jag af fullaste öfvertygelse instämt i det beslut, hvartill Utskottet kommit, går jag också att söka försvara detsamma. Den ärade talare, som näst före mig hade ordet, framkastade först den frågan, om det förefunnes något skäl till olikhet i detta hänseende mellan stad och land. Ja, sådana skäl synas mig verkligt förefinnas. Ett är den starkare polisuppsigt, som i städerna kan utöfvas, ett annat den omständigheten, att utskänkingsställen i städerna icke blott äro ställen för för-

*Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)*

*Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)*

täring af bränvin, utan äfven för tillhandahållande af mat åt den stora befolkning, som i städerna sakna egna hem, der de kunna intaga sina måltider. Dessa ställen kunna till följd deraf icke vara stängda på söndagarne.

Då Utskottet erinras att förbudet mot utskänkning under helgdagarna, i följd af medgifna undantag, sannolikt skulle komma att förnämligast tillämpas mot de arbetande klasserna, har man erinrat, att dessa ju på lördagarne kunde förskaffa sig sitt behof för söndagen. Ja, mine herrar, jag tycker mig se de uppträden, som deraf skulle blifva en följd, när arbetarne komma till kroger, hvar och en med sin lilla bränvinsbutelj i fickan. Jag säger icke att alla komma på detta sätt, men de, som gjorde det, skulle nog tjena sina vänner derigenom att de köpa för dessas räkning, och vi skola derigenom just på söndagen få vara vittnen till en i stort drifven salning, som under dessa förhållanden skulle antaga sin mest vidriga form. Utskottet har uttalat den farhågan, att det undantag, som skulle komma att ega rum, egentligen skulle blifva till förmån för de förmögnare klasserna. Jag tror verkligen också att så skulle blifva fallet och det är detta, mot hvilket jag för min del vill protestera. Man har visserligen sagt — jag vet det — att detta icke vore meningen, utan att vissa utskänkingsställen äfven för den arbetande befolkningen på söndagarne skulle hållas öppna. Men föreställom oss, att t. ex. här i hufvudstaden på söndagarne, då den arbetande befolkningen är ledig, funnes öppna 10 eller 12 krogar. Hurudant skulle väl tillståndet på dessa ställen då blifva? Just der skulle koncentreras allt elände i mycket högre grad än förhållandet nu är. Man har äfven hänvisat denna arbetande befolkning, som dock, säge hvad man vill, äfven den härvidlag har vissa anspråk — man har, säger jag, hänvisat dessa arbetare, som vilja hafva ett glas bränvin eller ett glas punsch för billigt pris, till de ställen, som äro öppna för den förmögnare klassen. Ja, vi skulle se dem en söndag komma till Hasselbacken och försöka att der erhålla förtäring! Jag vill på tal härom meddela ett dylikt fall från en annan stor stad, Frankrikes hufvudstad. Då kejsar Napoleon hade satt kejsarkronan på sitt hufvud, var han mycket angelägen om att göra sig populär hos den arbetande befolkningen, och en föreskrift utkom derföre, att icke någon restaurant egde vägra att servera någon, som kom dit för att blifva betjenad. Det inträffade då, att fyra murarearbetare i sina bluser, med kalk i håret och på kläderna, inkommo på ett af de förnämsta kaféerna vid boulevarden. Främste kyparen derstädes lät dem förstå, att detta ställe icke vore afsedt för dem! Nåväl, efter en stund kunde man se de fyra murarearbetarne sitta på det ifrågasvarande kaféet, och bakom dem stodo fyra polisbetjenter och sågo till att de blefvo ordentligt betjenade. Detta var första akten. Den andra tilldrog sig, då de skulle erlägga sin betalning. Der var värden berättigad att för sina varor taga hvad han ville, och de fingo ganska dyrt betala dem, och säkert funno de sig ej vid att fortfarande begagna sig af sina rättigheter.

Jag tror således icke, att denna hänvisning skall mycket hjälpa,

utan fruktar högeligen att, särdeles i de stora städerna, genom den föreslagna åtgärden, lönkrögeriet under flera former skall uppkomma just på söndagen. Man skall begagna alla möjliga medel för att under någon af de öfriga dagarne i veckan förskaffa sig förtäring, för att då söndagen kommer göra sig en glad dag. Om man endast tillämpade nu gällande lag och författningar litet bättre än som sker och, såsom här i Stockholm en och annan gång verkligen egt rum, begagnade sig af sin rätt att stänga de krogar, hvilkas öppenstående gifver anledning till oskick, skulle detta, efter min öfvertygelse, visa sig långt verksammare än stränga förbud, som ej kunna genomföras.

Det finnes icke något yrke inom vårt land som är så gynnadt, så uppuret som krögareyrket. Krögarne hafva uteslutande rätt till utskänkning inom kommunen åt så väl dess invånare som åt resande. De hafva visserligen fått dyrt betala denna rättighet; men så hafva de också å densamma erhållit monopol. Iuom denna privilegierade klass vill man nu bilda en annan med ett ännu högre och värderikare privilegium, det nemligen att, med alla andras uteslutande, under helgdagarne få idka utskänkingsrörelse; och kanske skulle på åtskilliga ställen äfven denna högsta fördel kunna förvärfvas för ett motsvarande ännu högre pris. Detta tror jag ej vara önskvärdt och vill derfor ej heller medverka till ett sådant resultat.

Beträffande den anmärkning, som här blifvit gjord, att det skulle blifva svårt för kommunalstyrelsen att, i fall oordningar inträffa, begära att få inskränkningar i afseende på utskänkingsrätten under söndagarne, så kan jag för min del ej tro, det kommunalstyrelserna i allmänhet skulle komma att göra sig skyldiga till en sådan svaghet. Erfarenheten har ej heller gifvit något stöd för en dylik farhåga. Det har nemligen visat sig, att i många städer i vårt land utskänkingsrätten under söndagarne blifvit högst betydligt inskränkt. Vore det möjligt att helt enkelt förbjuda all utskänkning under söndagarne, men detta utan undantag, då, mine herrar, skulle jag för min del gerna vara med om ett sådant beslut; men vill man att den arbetande befolkningen skall förhindras från att under söndagarne besöka utskänkingsställena, så bör man ock söka undvika att gifva dem det mindre angenäma och uppbyggliga skådespelet att se oss och våra gelikar om söndagseftermiddagarne på offentliga förlusteställen sitta och förtära starka drycker. Vilja herrarne gå in på något sådant, då skall äfven jag vara med derom; men jag tror mig veta, att herrarne visst icke vilja göra ett sådant medgifvande. Gällande förbud mot *alla* utskänkingsställens stängande under gudstjinsten har icke ens kunnat strängt vidhållas. Vi veta nemligen litet hvar, att om vi en helgdag hafva på hotel Rydberg eller Hasselbacken intagit middag och sedermera kaffe, så vägras oss ingalunda likören, äfven om requisition derå skett under pågående aftonsångsgudstjinst i hufvudstadens kyrkor. Detta visar huru svårt det är att tillämpa sådana författningar, som den nu i fråga varande, då de blifva för mycket stränga.

Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)

Af dessa skäl, till hvilka skulle kunna läggas många andra, samt de skäl Utskottet åberopat från det utlåtande i ämnet, som afgafs af det Särskilda Utskottet vid 1853—1854 årens riksdag, den skarpaste nykterhetsriksdag som Sveriges annaler veta att omtala, får jag för min enskilda del afstyrka bifall till motionerna, hvilkas välmenta syfte jag, lika litet som Utskottet, fränsett; yrkande jag således bifall till Utskottets hemställan i denna punkt.

Herr Gumælius: Jag kunde gerna afstå efter den näst föregående talarens yttrande, men efter som jag nu har det. tillåter jag mig att säga några få ord, uppkallad dertill, som jag blef, af den ärade upsalarepresentantens anförande.

I likhet med den näst föregående talaren föreställer jag mig, att den nuvarande lagstiftningen visat sig alldeles tillräcklig uti nu ifrågavarande hänseende, och att det derföre ej är skäl att uti denna punkt gifva efter för den pågående, efter min tanke i vissa fall öfverdrifna, om än välmenande, nykterhetsifvern. Vi hafva uti åtskilliga städer sett exempel på, huru denna punkt i författningen tillämpas redan under nuvarande förhållanden galet nog. Jag känner t. ex. en stad, der magistraten beslöt, att utskänkning ej skulle få ega rum på söndagarne, och de simpla krogarne höllos äfven stängda påföljande söndag. Men på ett förnämligare ställe, der läroverkets — staden är nemligen en läroverksstad — lärarepersonal åt sin middag, der gick det gladt till; der serverades starka drycker äfven den söndagen alldeles på samma sätt som före förbudets utfärdande. Man ansåg sig der antingen stå öfver påbudet eller ock kunna ostraffadt för en gång trotsa det. Källarmästaren fick emellertid plikta för det han medgifvit utskänkning under förbjuden tid. Påföljande söndag permitterade han derför sitt folk, som han lät göra en lustresa till hufvudstaden. Då lärarecorpsen kom för att äta middag, var stället stängdt. Emellertid höll härpå på att i det lilla samhället uppkomma en stor "konstitutionel konflikt", som jag dock tror löste sig till det bästa. Till en början fann sig magistraten befogad ålägga värdshusvärden att icke hålla stängdt under söndagarnes måltidstimmar. Jag känner ett annat stadssamhälle, der man för 8 eller 9 månader sedan beslöt att alldeles inställa bränvinsutskänningen på söndagarne. Men sedan man söndagligen lefvat nyktert å *offentliga* ställen i 2 eller 3 månader, återtogs förbudet, dock under protest af stadens nykomne välmenande kyrkoherde, på hvars förslag inskränningen på sin tid hade beslutits. Man hade funnit åtgärden opraktisk. Jag vet jemväl en annan stad, der stadsfullmäktige bestämde, att krogarne om aftnarne skulle stängas en timme tidigare än förut, något som är nära beslägtadt med frågan om begränsning af söndagsutskänkning. Men samtidigt och, som jag vill minnas, i samma klubbslag beslöto stadsfullmäktige tillika, att det förnämsta utskänkningsstället i staden skulle, åtminstone vid högtidliga tillfällen, efter tillsägelse hos borgmästaren, få hållas öppet till kl. 2 på natten, under det att det förut stängdes senast kl. 12. Men för att frågan om krogarnes

tidigare stängande skulle vinna majoritet hos stadsfullmäktige ansågs det vara nödvändigt att för detta förnämre ställe utsträcka utskänkningstiden med 2 timmar. Slutligen vill jag framhålla en rjerde stad, nemligen universitetsstaden i Upland. Der har man tillförene i afseende på utskänkning senare på aftonen uppstått inskränkning såsom regel och medgifvande såsom undantag. Under några år var det ju alltid vanligt att på källareräkningarne i Upsala stod, bland annat, en post: "plikt till borgmästaren en riksdaler 50 öre." Detta var en post, som hörde med till hvarje större "studentsvyck" men framkallade mycket ogillande. Under sådana förhållanden finner jag det högst besynnerligt att man från det hållet framkommer med yrkande om att såsom regel uppställa en inskränkning, som får eftergifvas och naturligtvis då i Upsala kommer att *icke* tillämpas 52 söndagar om året.

Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Peter Olsson: Man har här talat åtskilligt både för och emot behovet af en förbättrad bränvinslagstiftning, och då 11:te punkten förevar till behandling, hade jag visserligen haft åtskilligt att säga i fråga om de yttranden, som då förekommo angående denna sak. Men då nämnde punkt hufvudsakligen afsåg ordnande af förhållandena på landsbygden, ansåg jag grannlagenheten bjuda att en stadsrepresentant icke borde, utom i nödfall, blanda sig i diskussionen om denna punkt. Så mycket vill jag emellertid säga, med anledning af hvad som då yttrades af en talare från Halland, att det intresse, man visar för ett bättre ordnande af bränvinslagstiftningen, är berättigadt, icke blott derföre att det har blifvit "modernt", utan framför allt emedan det är ett fosterländskt intresse och således förtjent af all möjlig uppmuntran. Frågan är nemligen af så stor betydelse icke blott för det sedliga och moraliska lifvet och den allmänna ordningens upprätthållande, utan äfven med afseende på vårt lands ekonomiska utveckling, att man åt densamma icke kan egna nog uppmärksamhet.

Desto märkvärdigare är det att så snart man uttalar en åsigt, som går i den riktningen att inskränka superiet, bemödar man sig att måla de mörkaste taflor om inskränkning i den personliga friheten och i våra näringar, förebadande lönkrogar och luredrejeri, som af sådan inskränkning skulle blifva en följd. Hvad särskildt angår den föredragna punkten, så har en ärad talare från Upsala redan yttrat sig i öfverensstämmelse med min åsigt, då han upptog till bemötande de af Utskottet för afslag af motionerna anförda skäl; och jag tror att hans framställning var af den beskaffenhet, att den förtjenar all uppmärksamhet. Det var emellertid icke för att säga detta, som jag begärde ordet, utan för att upptaga till bemötande de skäl, som Utskottets ärade ordförande i sitt anförande nyss ytterligare lade till de af Utskottet för dess åsigt andragna. Han yttrade nemligen, bland annat, att man, i motsats till på landet, icke behöfde befara några synnerligen stora olägenheter, om i städerna rätt till försäljning af spirituösa drycker skulle medgifvas äfven under söndagarne, emedan man der hade en större polistyrka att

(Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)

Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)

tillgå för ordningens upprätthållande än på landsbygden. Jag ber med anledning deraf få fästa hans uppmärksamhet derå, att, enligt den erfarenhet jag och andra gjort i fråga om polismaktens i städerna ingripande i berörda hänseende, man icke kan hafva skäl till det påståendet, att denna polis kan anses tillfyllestgörande. Jag tillåter mig att till bevis härpå anföra, hurusom jag för icke länge sedan en afton under vandrigen öfver Norrbro här i hufvudstaden mötte flere öfverlastade personer, hvilka hade svårighet vid att gå, under det att ett par andra personer i broderlig omfamning lågo i rännstenen. Jag tillsporde en närvarande polistjensteman, hvarföre man icke insatte sådana personer i förvar, men erhöll till svar att sådant icke vore brukligt, då den öfverlastade syntes något så när kunna reda sig sjelf eller har i sällskap någon bekant, som kunde hjälpa honom. Vill man kalla en sådan polistillsyn tillfredsställande, kan man så göra; men för min del tror jag icke att häraf bevisas, att ställningen i städerna är sådan, att icke mera och annat behöfver göras mot missbruket af starka drycker, än hvad nu göres. Man kan icke heller undgå att göra den reflexionen, att det är i synnerhet om söndagarne som, åtminstone i större städer, den mindre bemedlade befolkningen företrädesvis öfverlastar sig. Nu säger man, att derest krogarne vore stängda om söndagarne, arbetaren skulle på lördagsaftonen inköpa bränvin och derefter på söndagen förtära det i hemmet. Men i detta hänseende ber jag nu få fästa uppmärksamheten uppå ett förhållande, som jag tror de flesta af Kammarens ledamöter kunna vitsorda, eller att just på den mindre bemedlade befolkningen familjelifvet utöfvar ett ganska stort inflytande, ja så stort, att jag vågar påstå, att det är högst få af denna befolkning, som i hemmet supar sig fulla. då de deremot å krogen ofta taga sig ett rus. Att köpa en quantitet bränvin i en flaska för att supa hemma faller sig icke så lätt för arbetaren, som att sammanträffa med andra å krogen, i sällskap med dem taga först en sup och derefter fortsätta med supningen, till dess de blifva mera eller mindre öfverlastade. Jag är således fullt förvissad om, att supningen i hemmet om söndagarne icke skulle ske i så stora quantiteter eller medföra de olägenheter, som supningen å krogarne. Erfarenheten visar också, att landtbefolkningen i sina hem super högst obetydligt, men deremot hyser mycken benägenhet för att supa, då de komma tillsammans i en stad eller å en krog. Detta är en erfarenhet så stadgad, att jag tror att i det hänseendet kan ej finnas mera än *en* mening.

Man säger visserligen, att krogar äro ej endast ställen der spritdrycker serveras, utan att man der äfven får köpa mat. Detta är sant; men de flesta arbetare hafva familjer, så att de hemma kunna få sin mat, och högst få skulle de blifva, som komma i förlägenhet för födan, derest krogarne stängdes om söndagarne. Jag är i allt fall förvissad att, om så skedde, förhållandena komme att ordnas på det sätt, att det blefve möjligt för dessa senare att erhålla mat utan bränvin.

Den ärade talaren, ordföranden i Bevillnings-Utskottet, syntes

endast fästa uppmärksamheten vid förhållandena här i Stockholm, och de bättre utskänkingsställena härstädes, som äro afsedda för den förmögnare klassen, såsom Hasselbacken, Rydberg m. fl. Men jag ber att få fästa hans uppmärksamhet uppå, att i de flesta städer ej finnas något Hasselbacken eller Rydberg, utan att ställningen derstädes är helt annorlunda och icke jemförlig med förhållandena härstädes. Visserligen finnas i många städer åtskilliga så kallade bättre krogar, men jag tror att, om man är rättvis, man måste medgifva, att det icke är lika lätt för den mindre bemedlade och på starka drycker begifna befolkningen att gå in på dylika ställen och supå sig rusig, som att besöka de sämre krogarne, der den är van att om sökendagarne berusa sig. Skilnaden är betydlig, dock har jag visserligen intet emot att alla slags krogar stängas om söndagen. Detta vore ännu bättre och jag skulle icke ett ögonblick tveka att vara med om ett sådant stadgande, men, om detta icke kan ske just nu, ser jag intet hinder att åtminstone taga ett steg i den rätta riktningen och således förekomma det onda så mycket som möjligt, ja, jag vågar säga i största grad förekomma det.

Jag tror således att de omständigheter, Utskottet i frågan anført och dess ordförande här upprepat, icke äro af den beskaffenhet, att man derföre icke skulle vidtaga den af motionärerne föreslagna åtgärden. Det är visserligen sant, att kommunerna ega rättighet att förbjuda all utskänkning om söndagarne; och jag ber att få fästa Utskottets ordförandes såväl som den siste talarens uppmärksamhet deruppå, att flera städer verkligen beslutat ett sådant förbud och deraf funnit sig mycket väl. Men då förhållandet inom andra samhällen är sådant, att de kommunala myndigheterna icke vilja fatta ett dylikt beslut, återkommer jag till det jag började med, att jag icke vet eller förstår, hvarför lagstifningen i detta afseende skall vara olika för land och stad. Jag tror att, om man verkligen vill nykterhet — och det förmodar jag att vi alla äro ense om att vilja — att, om man vill moralitet och sedlighet i samhället, att icke de penningar, som arbetsbefolkningen under veckan förtjenar, om söndagarne skola bortslumpas på krogen och om man vill att söndagen skall vara en hvilodag för att samla nya krafter till de följande arbetsdagarne, man bör taga ett sådant steg, som här föreslagits, och jag är öfvertygad om att fördelarne deraf skola blifva lika många och stora, som olägenheterna få och obetydliga. Inom Första Kammaren har denna fråga äfven, efter en ganska omsorgsfull behandling, blifvit till Utskottet återremitterad. Jag tror fördenskull också att denna Kammare skulle handla i fosterlandets och moralitetens sanna intresse, om den till Utskottet återremitterade punkten just i den syftning, den förste ärade talaren påpekade, eller för åvägabringande af likhet i förhållandena uti ifrågavarande afseende mellan stad och land. Någon olägenhet för landsbygden kan jag icke inse deraf skulle kunna uppkomma. Då således, enligt mitt förmenande, såväl stad som land af en sådan förändring skulle vinna fördel, tillåter jag mig nu att yrka, det denna punkt måtte blifva till Utskottet återremitterad.

*Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)*

Om förbud mot
utskänkning
under söndags- och
helgdagar.
(Forts.)

Med Herr Peter Olsson förenade sig Herrar *Magnus Jonsson, Dofsen, Toll, Westerdal, O. Östling* och *Pehr Nilsson* i Vittjerf.

Herr Rydin: Jäg afstår från ordet och instämmer med den siste talaren.

Herr Carl Aron Jönsson: Då jag hört, att Första Kammaren redan återremitterat denna fråga, är jag öfvertygad att äfven denna Kammare kommer att fatta enahanda beslut. För mig kan det visserligen vara likgiltigt hvad Kammaren i detta afseende kommer att besluta; men blifver frågan återremitterad till Utskottet, har detta ingen annan skyldighet än att söka framlägga ett förslag i den rigtning, Kammaren synes önska, och för min del vill jag på förhand nämna, att jag icke kan vara med om något sådant. Jag nämner detta redan nu, emedan jag icke får säga det i Utskottet, ty jag tror icke, att man vinner den önskade nykterheten genom att förbjuda utskänkning på söndagarne. Motionären från denna Kammare har äfven föreslagit, att från nämnda förbud vissa undantag skulle få göras eller att magistraten i stad skulle ega rätt att medgifva utskänkning på söndagarne å ett eller annat ställe inom staden. Det är — ledsamt nog — just detta jag icke kan gilla, ty det är detsamma som att säga: när jag super är det rätt, men andra få icke göra det. Tro herrarne att vi genom slika förbud skola kunna komma till några bättre resultat, eller att de, som vilja dricka, då skulle underlåta att skaffa spritvaror till sina hem och der, hvad man kallar, skåpsupa. Jag för min del är öfvertygad om att de då i sina hem skola förtära mera än eljest ute på krogen.

Herr Olsson nämnde nyss, att han såsom stadsrepresentant af grannlagenhetsskäl icke ville yttra sig vid behandlingen af en föregående punkt, som rörde förhållandet å landsbygden, och af samma orsak borde väl vi landsbor nu tåga; men jag anser det vara en skyldighet för hvarje representant, han må tillhöra stad eller land, att uttala hvad behjertansvärdt han kan hafva att säga, frågan må vara af hvad beskaffenhet som helst.

För min del har jag genom detta mitt anförande endast velat säga att, om återremiss af Kammaren beslutes, jag icke kan biträda ett sådant beslut, utan yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Talmannen aflägsnade sig nu, och Herr vice Talmannen öfvertog ledningen af förhandlingarne samt lemnade ordet till

Herr Magnus Andersson, hvilken anförde: Det lärer väl icke vara någon obekant att hela landets blickar äro rigtade på Riksdagen i allmänhet och denna Riksdag i synnerhet, under förhoppning och fordran att de, som hafva den största makten, må göra något för att inskränka superiet. Men vilja vi verkligen gå dessa folkets önsknigar, som ju äfven äro våra egna, till mötes, så böra vi allvarsamt taga i tu dermed och icke såsom hit-

tills blott förkasta alla försök, som i detta hänseende göras. Jag anser derföre att vi icke böra låta detta tillfälle gå oss ur händerna att uttala det något bör och måste göras; och jag tror, att det minsta, som dervid kan göras, är att förbjuda utskänkning af bränvin åtminstone under en dag af veckan. Såväl de, som hafva utskänkingar, som de, hvilka förtära starka drycker, kunna behöfva hafva en dag ledig; det är ingen våda för att samhället derför blir olyckligt. I min hembygd ligger en köping, som heter Wernamo. Det var icke utan att befolkningen der förut söp ganska mycket, men så inträffade, att vi för några år sedan fingo en kronofogde som stälde så till, att det förbjöds att sälja bränvin på lördagarne; på sön- och helgdagar kunde naturligtvis ännu mindre någon sådan handel komma i fråga.

*Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)*

Följden af detta förbud visade sig innan kort: der blef inom köpingen en sådan god ordning, att man hvarken på lördag, söndag eller måndag kunde påträffa någon af starka drycker berusad person. Jag får derföre säga, att hvad som kan och bör göras i denna sak är att aflysa all bränvinsutskänkning under söndagarne både i städerna och på landet.

Då jag nu emellertid hört att Första Kammaren återremitterat den föredragna punkten, vill jag förena mig med dem som yrkat återremiss. Jag gör detta så mycket hellre som jag tror att vi, när ärendet salunda återkommer till Kammaren, skola få se ett annat uppslag i saken.

Herr Jöns Pehrsson: Det är alldeles för märkvärdigt, huru mycket tal kan blifva om en så liten sak som denna. Jag förstår icke, huru man kan komma fram med något sådant som att det ens vore möjligt att genom lag stadga, att man i en så stor stad som Stockholm icke skulle ega rättighet att under mer än ett dygns tid, från lördags afton till måndags morgon, få den ringaste förtäring, ej ens så mycket som ett glas vatten eller dylikt, på offentliga ställen. Jag tror att handhafvandet af en sådan lag skulle gränsa hardt när till det omöjliga. Ville man vara rättvis, så skulle man bestämma, antingen att alla utskänkingsställen utan undantag skola vara stängda under helgdagarne eller ock att de alla under samma tid skola vara tillgängliga för hvarje menniska, som behöfver anlita dem för sin näring och kan betala hvad hon der förtär. Nu deremot se vi, eget nog, huru- som, t. ex. här i Stockholm, finnas åtskilliga klassifikationer af näringsställen; somliga hafva rättighet att hålla öppet till kl. 12 på natten, andra åter till jag vet icke riktigt hvilket klockslag, måhända endast till kl. 9 på aftonen. Jag har verkligen gjort mig det besväret att någon gång besöka s. k. finare utskänkingsställen, och jag har med afsigt suttit kvar der till stängningstiden för att se, huru man der lefver och tillbringar tiden; men jag kan försäkra herrarne, att man i allmänhet icke skickar sig nyktrare på dessa s. k. schweizerier än på andra mindre anspråksfulla utskänkingsställen.

Det är icke mycket värdt att tala om sjelfva saken. Jag

Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)

har af tidningarne sett, att det i dag på någon af hufvudstadens teatrar spelas en pjäs som kallas "Bättre folk och pack". Jag tror att dessa benämningar skulle kunna användas äfven i den fråga som nu föreligger. Med "bättre folk" skulle väl då, kan jag tänka, menas sådana personer, som besöka de utskänkningsställen som icke stängas förrän vid midnatt, hvaremot till "packet" torde hänföras den del af folket som frekventera sådana ställen, som icke hafva rättighet att hålla öppet längre än till kl. 9 eller så der omkring på aftonen.

Emellertid tror jag, för att återkomma till sjelfva saken, att en återremiss af frågan tjenar till intet. Man måste nemligen komma väl ihåg att, likasom — för att nu gå så långt tillbaka som till sjelfva skapelsehistorien — det var omöjligt för de första människorna att låta bli att äta af det förbudna trädet, så är det icke heller nu möjligt att förhindra människan från att söka komma i åtnjutande af hvad hon anser vara för sig behöfligt. Jag tror derföre icke att bränvinsupandet hämmas genom att bestämma, att somliga utskänkningsställen skola stängas tidigare, andra åter senare på aftnarne. Låtom oss då hellre stifta en lag, som bjuder att alla krogar utan undantag skola vara tillstängda under sön- och helgdagar. Detta tror jag vore det klokaste man kunde göra. så vida man eljest verkligen vill komma till något egentligt resultat i denna fråga.

Herr Rundgren: Denna fråga är, såsom jag tror, hvarken en liten fråga, ej heller rätt lämplig för skämt, då man har kännedom om det skadliga inflytande, bränvinet utöfvar på en stor del af befolkningen.

Här är för öfrigt icke fråga om införande af något alldeles nytt stadgande. Såsom vi af gällande försäljningslag finna, är på landet å sön- och helgdagar all annan utskänkning förbjuden än på gästgifvaregårdar vid måltider till resande. Vidare finna vi, att bränvin, som är föryttradt genom parti- eller minuthandel, ej får å sön- eller helgdagar till köpare utmätas eller utlemnas, och ytterligare, att under gudstjenst utskänkningsställe alltid skall vara stängdt. Af alla dessa inskränkningar hafva vi ju icke förnummit några olägenheter, utan vi måste tvärtom erkänna, att de medfört någonting godt, det nemligen, att åtminstone för dessa fall tillgången till bränvin varit hindrad.

Nu är frågan den, huruvida man skall våga gå ett steg längre i denna riktning. I detta hänseende har den förste talaren, i likhet med en af motionärerne, framställt ett förslag och i sammanhang dermed begärt, att frågan måtte till Utskottet återförvisas. För min del instämmer jag i hans yttrande, och förmenar att det knappast skulle gå an att helt och hållet undanskjuta denna fråga och icke taga den i förnyadt och allvarligt betraktande. Men då redan förut så många omständigheter blifvit anförda, som tala för en återremiss, så vill jag i detta hänseende icke förlänga diskussionen, utan endast anhålla, att det steg, man nu önskar uttaga i den riktning motionärerne begärt, måtte vågas, samt att, i

afsigte att få ett formuleradt förslag i detta hänseende, punkten måtte till Bevillnings-Utskottet återförvisas.

*Om förbud mot
utskänkning
under sön- och
helgdagar.
(Forts.)*

Herr Clairfelt: Då jag i många år handhaft polismyndigheten i en af rikets icke minsta städer, torde äfven något vitsord kunna tillmätas mig i en så beskaffad fråga som denna. Jag har såsom polischef sökt, och jag smickrar mig äfven med att hafva till stor del lyckats, att stäffa söndagssuperiet; och jag tror, att nu gällande författning, om den rätt tillämpas samt polis- och kommunalmyndigheterna i städerna samsas om att gå den rätta vägen, är tillfyllestgörande. Då man dessutom väl icke vill eller kan taga steget fullt ut och förbjuda all utskänkning å sön- och helgdag, håller jag före, att man med en rätt tillämpning af i ämnet nu gällande lag kan vinna ordning och sedlighet i samhället, det mål man sträfvar efter.

Då således, efter min uppfattning, en återremiss icke skulle tjena till något, yrkar jag för min del bifall till Utskottets hemställan.

Öfverläggningen förklarades slutad. Efter upptagande af de meningar, som förekommit, gaf Herr vice Talmannen, enligt dem, propositioner dels på bifall och dels på återremiss samt fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd omröstningsproposition, lydande sålunda:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 13:de punkten af utlåtandet N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har Kammaren återförvisat punkten.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 72 ja mot 72 nej. Vid sådant förhållande blef den förseglade sedeln öppnad, och som den befans innehålla ett ja, hade Kammaren alltså fattat beslut enligt ja-propositionen.

Punkten 14.

Bifölls.

Punkten 15.

I anledning af åtskilliga motionärers framställningar, afseende förändringar af mera omfattande natur uti nuvarande lagstiftning rörande vilkoren för tillverkning och försäljning af bränvin och, enligt Utskottets tanke, förnämligast tillkomna i syfte att genom lagstiftningsåtgärders vidtagande bekämpa ett, efter hvad man

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

ansett, inom landet allt mer och mer tilltagande missbruk af starka drycker, hade Utskottet uti förevarande punkt gjort den hemställen:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och till näst sammanträdande Riksdag afgifva förslag till nya lagar angående tillverkning och försäljning af bränvin m. m., i syfte att åstadkomma dels ett kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, dels en lika beskattning på allt bränvin, som inom landet tillverkas och förbrukas, under hvilken form och benämning denna beskattning ock må komma att utgå; samt

att, i händelse genom en ny försäljningslags antagande lands- ting, hushållningssällskap och kommuner skulle komma att gå miste om de inkomster, hvilka de hittills upphemtat af bränvinsförsäljningsafgifterna, Kongl. Maj:t då äfven täcktes taga i öfvervägande till hvilken omfattning och på hvad sätt ersättning härför lämpligen må kunna beredas.

Sedan uppläsning skett af denna hemställan, mot hvilken, enligt anteckning å betänkandet, reservationer inom Utskottet afgifvits dels af Friherre *Fock*, dels af Herr *Hedlund* och dels af Herr vice Talmannen *Wijk* samt Herrar *Fredricson* och *Biesert*, anförde

Herr Carl Aron Jönsson: Då jag icke varit närvarande vid den slutliga behandlingen af detta betänkande i Utskottet, har jag icke haft tillfälle att aflemna min reservation mot den nu föredragna punkten deraf. Inom afdelningen var, om jag icke missminner mig, beslutet i frågan beroende på den förseglade sedeln, till följd hvaraf förslaget rent af framtvingades; och jag var, såsom nyss antydt, en bland dem som motsatte sig detsamma.

Här hafva flera flera motioner blifvit väckta om sammanslagning af de olika bränvinsskatterna i syfte att derigenom befrämja nykterhet och sedlighet. Men hvad verkan denna åtgärd skall kunna hafva i nykterhetens och sedlighetens intresse, det är mig svårt, om ej omöjligt att fatta. Enligt min mening är en sammanslagning af skatterna icke annat än en *förhöjning* af tillverknings- skatten; med andra ord, man höjer tillverknings- skatten och borttager försäljningsskatten. Men icke är det att tillmötesgå den allmänt uttalade önskan om superiets hämmande att endast säga: vi göra icke supen dyrare för er på krogen; vi vilja endast hafva en rättvisare beskattning! Är detta snarare ej att locka folk från hemmet, som eljest varit vant att der få sig en ordentlig sup? Vill man taga sedlighetens intresse till utgångspunkt för frågan, må man då höja så väl tillverknings- som försäljningsskatten.

Men om man går in på förslaget att sammanslå de begge skatterna, hur kommer det då att gestalta sig med utskänkings- rättigheterna, på hvad sätt skola de ordnas? Härpå svarar man, att det blir en fråga för framtiden. Men förrän man kommit på det klara härutinnan, vill jag för min del icke vara med om nå-

gon förändring i bränvinsbeskattningen. Är det nu meningen att ordna utskänknigen inom kommunerna på samma sätt som tillföre, eller skall bränvinsförsäljningen lemnas fri, hvarför jag äfven hört några röster höja sig, så att vi få en krog i hvar stuga? Min åsigt är, att — skall sammanslagning af bränvins-skatterna ske, så bör ock anordnandet af utskänknigen öfverlemnas åt kommunerna sjelfva, utan att vare sig Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller andra myndigheter skola hafva något att skaffa dermed. Men vi veta hvilket öde ett förslag just i den rigtningen från Bevillnings-Utskottet rönte för tvenne år sedan. Man vågade sig ej derpå, utan Kongl. Maj:ts Befallningshafvande skulle sköta om saken, han skulle svara ja eller nej på alla framställningar i den vägen. Med ett ord, jag kan icke finna annat än att den ifrågasatta sammanslagningen innebär en skatteförhöjning.

Hvad beträffar den andra delen af Utskottets förslag, enligt hvilket man skulle framställa en anhållan hos Kongl. Maj:t att tillse, det landsting, hushållningssällskap och kommuner skulle få ersättning för de inkomster af bränvinsförsäljningsafgifterna, hvarom de genom sammanslagningen komme att gå miste, så vill jag icke bestrida rättigheten för landstingen och hushållningssällskapen till en dylik ersättning; men huruvida den bör tillkomma äfven kommunerna beror enligt min tanke på en blifvande försäljningslag. Lemnas kommunerna fritt att sjelfva ordna utskänknigen, så tror jag, att de skola få lika stora inkomster deraf som förut, om icke större, eftersom de slippa att som hittills dela vinsten med andra. Hvad är nemligen väl orsaken till detta förslag om bränvinsskatternas sammansläende? Jo. ingen annan än den, att man kommit underfund med, att vissa kommuner genom origtiga uppgifter lyckats undandra sig att skatta för det verkliga försäljningsbeloppet och sålunda, på samma gång de tillskansat sig obehöriga inkomster, undansnillat hushållningssällskapen hvad dem rätteligen bort tillkomma. Blir åter, på sätt några önska, försäljningen fri, så fordrar rättvisan, att man till en del och på kortare tid lemnar städerna understöd för minskade inkomster. Lemnas deremot försäljningen icke fri, så tror jag, såsom sagdt, att kommunerna derpå ingenting komma att förlora.

Jag har, innan diskussionen hunnit alltför mycket utspinna sig, velat uttala mitt ogillande af den ifrågasatta sammanslagningen. Vill man arbeta i nykterhetens och sedlighetens intresse, så bör man höja skatten icke allenast på tillverkningen utan äfven på försäljningen, men icke låta den sistnämnda gå fri. Ty det är endast genom bränvinets fördyrande, som man förhindrar superiet att florera å krogarne, i hvilket syfte 1853—1854 årens Riksdag ock vidtog den åtgärden att skilja tillverkningskatten från utskänkningsskatten. Genom nu förevarande förslag höjer man visserligen tillverkningskatten å bränvinet, men man fördyrar derföre icke varan och ernär sålunda ej det mål man åsyftar. Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsutjfrder
mot missbruk
af rusdrycker
u. m.
(Forts.)

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Det klagas allmänt från hela landet och äfven från särskilda samhällsklasser öfver att vår bränvinslagstiftning icke kan göra något tillräckligt och icke är mächtig att göra folket nyktert. Men detta är icke heller något att undra öfver, då man icke kan låta någon riksdag tilländagå utan att lappa på den gällande lagstiftningen i ämnet, hvarigenom den blir så otydlig och belamrad med så många nya stadganden, att något tillförlitligt resultat af dessa ej hinner visa sig och någon riktig föreställning om de fel, som vidlåda henne, således icke kan af Riksdagen vinnas. Vid den riksdag, då husbehofsbränningen borttogs, och bränvinsbränningen blef fabriksmessig, jublade pluraliteten på det högsta emedan den ansåg att den svenska nationen eljest skulle blifva helt och hållet försupen och att dranken skulle så förderfva våra djur, att man icke kunde hoppas att vidare få några goda sådana. Men det dröjde icke många riksdagar, innan skatten blef höjd och detta till den grad, att ingredienserna i tillverkningen kostade endast $\frac{1}{2}$ af varans värde, under det deremot $\frac{2}{3}$ gingo in i form af skatt till staten och kommunerna; men något tal om dryckens skadlighet hördes då ej längre, ty då individen söp en sup, så söp staten, om jag så må säga, två. Man började då motionera om utvidgning af tiden för bränvinsbränningen och utvidgning af sjelfva rörelsen. Dranken hade då blifvit alldeles förträfflig; ja dranken efter en tunna potatis till exempel ansågs utgöra ett lika godt foder för djuren, som en tunna potatis. Den som vill kontrollera mitt yttrande, kan efterse i riksdagsprotokollen vid 1859 eller 1862 årens riksdag.

När vi nu fortsatte jemt på detta sätt, så uttalade den pluralitet, som jublade öfver den nya lagstiftningen, allmänt att vi, för att göra svenska folket nyktert samt minska bränvinskonsumtionen, skulle inskränka bränvinsbränningstiden och göra den allt kortare och kortare samt införa stränga stadganden mot bränvinsutskänkningsrätten; men, såsom sagdt, då bränvinet blef smakfullt, tänkte man icke längre på någon inskränkning i brännings-tiden, utan gjorde då helt andra åsigter sig gällande. Bränvinsbränningen skulle göras till en fabriksrörelse, och brännings-tiden skulle utvidgas, så att vi kunde bränna så mycket bränvin i landet, att vi sluppe att importera något. Men oaktadt brännings-tiden mer och mer ökats, räckte bränvinet som vi sjelfva tillverkade ändock icke till; svenska folket söp upp det, och bränvin måste fortfarande importeras utifrån.

Jag undrar nu, hvarföre vi skola skriva till Kongl. Maj:t angående en sammanslagning af tillverknings- och försäljnings-skatterna. Skulle man följa den rätta grunden vid sammanslagningen af dessa afgifter, så borde någon försäljningslag icke längre finnas, utan bränvinsförsäljningen borde blifva fri, såsom all annan handelsrörelse. Men i så fall fruktar jag, i likhet med en annan talare, att man skulle få en krog, snart sagdt, i hvarje koja och superiet således blifva mycket värre än nu. Sammanslagningen af tillverknings- och försäljningsafgifterna kan, enligt min

åsigt, icke betraktas annorlunda än såsom en skatteförhöjning och bör således vidtagas endast i det fall, att en förhöjning i statens inkomster verkligen är af nöden. Att nu besluta en dylik åtgärd, då staten icke har något behof af förhöjda skatter, tror jag således icke vara öfverensstämmande med en väl beräknad stats-hushållning. Det kan vara ganska godt att ega en och annan skattetitel att tillgå, i händelse vi en gång skulle komma i behof af att öka våra statsutgifter och således äfven öka våra statsinkomster; och då först kan tiden vara inne att tala om skatteförhöjning. För öfrigt kan det ju hända, att vi om några år kommit till en bättre erfarenhet i afseende å den nuvarande bränvinslagstiftningens verkan så i det ena som andra hänseendet, och blifvande riksdagsmän kunna då bilda sig ett tillförlitligt omdöme om hvori felen hos densamma verkligen ligga.

Beträffande den senare delen af Utskottets hemställan, om en skrifvelse till Kongl. Maj:t för utrönande på hvad sätt åt landsting, hushållningssällskap och kommuner skulle kunna beredas ersättning för de inkomster de genom försäljningsafgifternas afskaffande skulle förlora, så förstår jag icke huru detta skall kunna tillgå på annat sätt, än att regeringen tillfrågar vederbörande kommuner, landsting och hushållningssällskap huru stora inkomster de hafva af dessa bränvinsmedel. Men i så fall tror jag verkligen, att den summa, staten i skadeersättning skulle nödgas lemna, skall komma att blifva ganska stor. Jag vill såsom skäl för denna fruktan endast åberopa de stora summor staten fått och får till städerna betala i ersättning för af dem mistad tolag. Skall staten äfven i nu förevarande fall hålla vederbörande skadeslösa och dervid visa sig lika generös, som den varit mot städerna hvad angår tolagen, så befarar jag att denna generositet för statskassan skall blifva alltför känbar. Om en skrifvelse af dylikt innehåll skulle komma att till Kongl. Maj:t afgå, fruktar jag verkligen, när regeringen framkommer med sitt förslag, Riksdagen skall komma att baxnas deröfver, och kanske då först tänka på att förslaget endast är en följd af hvad Riksdagen sjelf af Kongl. Maj:t begärt.

Jag kan af nu anförda skäl således icke annat än yrka afslag å hela skrifvelsen.

Herr Ola Månsson: För min del tror jag, att den tid icke kan vara synnerligen långt aflägsen, då en sammanslagning af nu stadgade tillverknings- och försäljningsafgifter kommer att ske. och jag skall icke hafva något att invända mot att en dylik sammanslagning företages, *då* den bör ske. Men jag tror icke att tiden derfor ännu är kommen. Jag betraktar hela denna sak som en affärsfråga, ty ur sedlighetens intresse tror jag icke den kan ses. Men skall man betrakta saken ur affärssynpunkt, finner man tydligt att tiden ännu icke är inne för vidtagandet af en dylik sammanslagning, hvarigenom staten skulle få mycket stora ökade inkomster. Nu har staten, som vi veta, för närvarande icke behof af någon så betydlig tillökning i inkomsterna, men den tiden kan

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Ports.)

snart komma, då ett sådant behof inställer sig. Vi hafva ju, som bekant, i tankarne ganska stora förslag, som då de genomföras komma att medföra minskning i statens inkomster eller ökade utgifter, som till exempel indelningsverkets upphäfvande, grundskattornas afskrifning och så vidare. Men om man nu skulle lemna en så betydlig inkomst som den nu ifrågavarande till statsverket, hvad skulle väl staten göra med penningarne? Kanske sätta in dem på upp- och afskrifning i någon bank för att sparas till kommande tid? Nej, det tror jag icke att staten skulle göra; om penningar behöfdes för nya ändamål, finge vi nog ändå åtaga oss nya skatter. Alltså: jag för min del tror att den tid ännu icke är inne, då en sammanslagning lämpligen bör ske, ehuru jag är öfvertygad att den i en temligen snar framtid måste företagas, och instämmer således med dem, som yrkat afslag å föreliggande punkt.

Herr Talmannen, nu återkommen, lemnade derpå ordet till

Friherre A. H. Fock, som yttrade: Herr Grefve och Talmän! Mine herrar! Jag skall be att få yttra endast några få ord i denna fråga. Min ståndpunkt i densamma är nemligen nu enahanda som den var förra året. Jag hyser ännu samma åsigt, som då om behöfvat af en genomgripande förändring i vår bränvinslagstiftning, hvilken sådan den nu är framkallar en olikformig beskattning. Jag hyser samma åsigt som då, att denna beskattning, sådan den nu utgår, utgör ett retande premium för lönkrögeriet. Jag hyser samma åsigt som då, att genom det sätt, hvarpå rättigheterna att idka bränvinsförsäljning nu utdelas, de dertill mest lämplige personer ofta utestängas. Jag hyser samma åsigt som då, att denna lagstiftning är egnad att framkalla en vådlig strid mellan det ekonomiska intresset och sedlighetens kraf. Jag hyser samma åsigt som då, att den alstrar en ojemnhet i de kommunala inkomsterna, så obillig, att den i längden icke blir hållbar. Men då jag, allt detta oaktadt, emot Utskottets förslag i nu ifrågavarande punkt anmält min reservation, har detta skett derföre, att jag äfven i ett annat afseende fortfarande är af samma åsigt som den jag vid förliden riksdag uttalade, och det är derutinnan, att, om Riksdagen skall taga initiativet i denna fråga genom en skrifvelse till Kongl. Maj:t, jag anser att Riksdagen då på samma gång bör besluta en förhöjning i tillverkningsafgiften. Ty, om icke detta sker, men i skrifvelsen, på sätt Utskottet nu föreslagit, i allt fall temligen tydligt påpekas att en dylik förhöjning kommer att ega rum, hvilken förhöjning, det vågar jag försäkra, då icke kommer att inskränka sig till 10 eller 20 öre per kanna — då befarar jag, att följderna af en sådan skrifvelse skulle blifva en våldsamt spekulation i tillverkning och kanske äfven införsel af bränvin. Jag vet nog, att man säger att det ingenting gör att en eller annan bränvinsspekulant derigenom skulle komma att stå på hufvudet. Ja det gör ingenting, det medger jag; men om nästa Riksdag skulle mötas af en Kongl. proposition med förslag till ny bränvinstillverkningslag och försälj-

ningslag och man på samma gång visste att flera millioner kannor bränvin låge och väntade på en skatteförhöjning, för att egarne derigenom skulle göra en stor vinst, så är jag öfvertygad att vetskapen derom skulle i högst väsentlig mån motverka ett bifall till förslagen. Jag vågade vid förra riksdagen framställa ett eget och motiveradt förslag om en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af bränvinslagstiftningen, men att Riksdagen på samma gång skulle besluta tillverkningsafgiftens höjande. Med den kännedom om förhållandena jag nu har, tror jag nog att denna skrifvelse i alla händelser icke hade gått igenom, men säkert är, mine herrar, att jag både i denna Kammare och i Första Kammaren förlorade många röster för förslaget, därför att man fick veta att 3 millioner kannor bränvin då lågo importerade och väntade på en skatteförhöjning. Det fins nemligen många — och jag säger icke något om det — som icke unnade bränvinsspekulanterne en vinst på 1 ½ million kronor, som af den utaf mig då föreslagna skatteförhöjningen skulle blifvit en följd. Dels af detta skäl och dels därför att jag för min del icke ansett det möjligt att nu förmå Riksdagen att besluta en dylik skatteförhöjning, samt då jag icke vill åstadkomma strider uti en fråga, som efter mitt förmenande icke kan genomföras, har jag reserverat mig emot skrifvelseförslaget samt trots det vara klokare, att Riksdagen i närvarande stund icke tager något initiativ i frågan, utan öfverlemnar detta åt regeringen sjelf.

På grund af hvad jag sålunda anfört tar jag mig friheten yrka afslag å Utskottets hemställan.

Herr vice Talmannen Wijk: Som reservant emot Utskottets hemställan i nu föreliggande punkt, har jag begärt ordet för att i korthet motivera min från utskottsmajoriteten skiljaktiga åsigt i frågan.

Jemväl vid sistlidet års riksdag reserverade jag mig mot Utskottets då afgifna hemställan uti ifrågavarande ämne, ehuru någon skrifvelse till Kongl. Maj:t då icke var af Utskottet ifrågasatt. Jag instämde då med Herr Friherre Fock, hvilken uti en motiverad reservation föreslagit en underdånig skrifvelse i hufvudsaklig öfverensstämmelse med innehållet af det utaf Utskottet nu tillstyrkta skrifvelseförslaget. Men den väsentliga olikheten förefinnes emellan nyssberörda reservation och Utskottets nu framlagda skrifvelseförslag, att uti den förra var föreslaget, att en skatteförhöjning skulle träda i verket ögonblickligen eller så snart som, sedan Riksdagen derom fattat sitt beslut, Kongl. Maj:t utfärdat författning i ämnet. En sådan förhöjning har emellertid Utskottet vid denna riksdag icke velat tillstyrka. Jag har därför icke heller kunnat biträda Utskottets hemställan om den föreslagna skrifvelsen, sådan denna här föreligger, enär jag, af skäl som Herr Friherre Fock nyss framhållit, trots mig finna, att dess antagande skulle leda till ganska betänkliga ekonomiska rubbningar i fråga om bränvinshandeln och bränvinstillverkningen inom landet. Det kan nemligen icke vara tu tal derom, att, derest Riks-

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsutgåfver
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

dagens begge Kamrar förenade sig om Utskottets skrivelseförslag, så skulle — när frågan uteslutande gäller en finansiell åtgärd — den åsigten med fullt skäl kunna göra sig gällande, att ett sådant uttryck af Riksdagens önskningsord skulle från Kongl. Maj:ts sida vinna det tillmötesgående, att ett förslag i ämnet kunde vid nästkommande riksdag från Kongl. Maj:t förväntas. Under sådana förhållanden ligger det antagande nära till hands, att spekulatio- nen komme att kasta sig på bränvinsbränningen och under mel- lantiden tillverkas så stora kvantiteter som möjligt, allt i den förhoppning, att frågan om den "sammanslagning", hvilken Riks- dagen en gång uttryckt såsom önskvärd, skulle blifva bifallen och sålunda en mot skatteförhöjningen svarande, med temlig säkerhet påräknelig vinst af tillverkningen för dem vara att motsä. Och äfven om man, på sätt den föregående talaren uttryckt, skulle kunna fränse det betänkliga deruti att, om förslaget då icke vunne Riksdagens bifall, stora ekonomiska förluster komme att drabba de spekulanter, som hängifvit sig åt förhoppningen att tillverk- ningsskatten skulle genom sammanslagningen förhöjas, så återstå likväl alltid de kvantiteter bränvin, hvilka under mellantiden ut- öfver den normala tillverkningen anskaffats och för hvilkas aflopp sväriligen annan utväg än den, genom ytterligt tryckta pris, öka- de konsumtionen förefunnes. Under sådana förhållanden har jag, som sagdt, icke velat biträda den af Utskottet föreslagna skrif- velsen.

Men jag går för min del ännu längre. Äfven om Utskottet hade hemställt, att en skatteförhöjning nu skulle träda i verket, på samma gång som skrifvelsen till Kongl. Maj:t beslutades, skulle jag likväl hafva dragit i betänkande att vid denna riksdag bi- träda ett sådant förslag. Förhållandena äro nemligen nu i någon mån förändrade emot förra året. Den underdåniga skrifvelse, som 1873 års Riksdag aflät beträffande indelningsverkets afskaffande och grundskatternas aflyftande från jordbruket, har vunnit afse- ende hos Kongl. Maj:t, och regeringen är, som man vet, syssel- satt med utredande af de finansiella förhållanden, som dermed stå i sammanhang, bvarmed också är förenadt, att man måste söka på annat håll ersätta de inkomster, som genom ofvanberörda åtgärders vidtagande komme att frångå statsverket. En af de främsta tillgångarne härvidlag är att söka uti bränvinsbeskatt- ningen. Af detta skäl och då en skatteförhöjning på en vara sådan som bränvinet torde böra vidtagas på en gång, så att man icke för den närmaste framtiden skulle å nyo behöfva förnya den- samma, anser jag, att Riksdagen under nuvarande förhållanden icke bör inlåta sig på bedömande af denna fråga, utan låta den- samma hvila, i afvaktan på de förslag, som regeringen i nyss nämnda afseende kan komma att framlägga, för att med ledning af dem kunna vara i tillfälle att med större klarhet då fatta sitt beslut i frågan.

På de grunder jag nu tagit mig friheten framställa, förenar jag mig uti Herr Friherre Focks yrkande om afslag å den före- liggande punkten.

Herr Åke Andersson: Om en skrivelse, sådan som den Utskottet har föreslagit, blefve aflåten till Kongl. Maj:t, skulle detta möjligen kunna hafva det goda med sig, att vi sluppe ifrån denna fråga vid nästa riksdag och kanske äfven vid en följande. Ty det komme säkerligen att dröja, innan Kongl. Maj:t som vanligt fått inhemta vederbörande myndigheters utlåtande i frågan. Men jag tror att vi böra betänka oss mera än en gång, innan vi fatta ett sådant beslut och icke gifva på hand i en fråga, den vi möjligen i en framtid kunde komma att ångra. Instämmande i de skäl, som föregående talare anført, yrkar jag afslag på Utskottets hemställan.

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Då alla föregående talare yrkat afslag å Utskottets betänkande i denna punkt, borde väl äfven jag följa deras exempel och icke afvika från den utstakade vägen. Jag får ock öppet erkänna, att det skrivelseförslag, hvarmed Utskottet framkommit, icke är så affattadt, att jag är rätt belåten med detsamma; men jag tror dock att det icke skulle skada, om det, äfven i sitt nuvarande skick, framlemnades till regeringen. Det är alldeles märkvärdigt, att man här vill påstå, att det nu är fråga om en särskild skatteförhöjning; ty, så vidt jag kan finna, gäller det endast att åstadkomma en riktig beskattning af föremål, som är underkastad sådan, eller, med andra ord, att låta de oerhörda summor, som enskilda personer och kommuner, tack vare vår gällande försäljningslag, nu förtjena, komma det allmänna till godo. Det förefaller mig vidare besynnerligt, att några talare stält sig så okunniga om på hvad sätt försäljningen af bränvin skulle kunna ordnas, i fall förslaget blefve lag. Jag tror att det finnes mera än ett sätt, hvarpå detta kan ske, och Herr Treffenberg har antydt ett par sådana, som synas mig vara mycket praktiska. Det ena var, att kommunen skulle ega besluta, att alla inkomster af försäljningen skulle tillfalla kommunen. Det andra bestod deruti, att inga andra afgifter skulle läggas på dessa inkomster än de, hvilka, såsom förhållandet är med andra näringar, påläggas såsom vanlig inkomstbevillning. Jag kan således icke finna det vara omöjligt att så ordna saken, att underslef icke uppstå eller någon särskild vinst annan än den som hvarje af-färsrörelse, rätt bedrifven, bör lemna, af försäljningen uppkommer.

Som jag emellertid förmodligen är den ende här i Kammaren som kommer att yrka bifall till förslaget, torde dess öde vara lätt att förutse. Men det vill jag framhålla, att, så länge som t. ex. Stockholm, Göteborg och flera andra större stadskommuner på bränvinsförsäljning förtjena ofantliga summor, ja kanske millioner kronor, det icke är värdt att tala om att man vill förhindra superiet. Jag har äfven hört, hurusom, då det var fråga om att öfverlåta försäljningsrätten här i Stockholm till ett bolag, en person helt uppriktigt förklarade, att meningen vore, det folket skulle supå så mycket som möjligt. Tydligt är ock, att med nu gällande bränvinslag förhållandet måste blifva sådant. Hvad jag med

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

visshet vet, är, att en kommun i granskapet af min hemort skaffar sig betydliga inkomster genom sin rätt att bestämma om bränvinsförsäljningen, och hade den icke denna rätt, skulle superiet inom kommunen icke så florera, som det nu gör. Går man åter från den grundsats, att fördyrandet af bränvinet skulle befördra nykterheten, så finnes här ett lämpligt tillfälle för dem, som förut ifrat för varans fördyrande, att genom bifall till Utskottets förslag vinna det åsyftade målet. Såsom jag förut nämnt, finner jag emellertid det af Utskottet framlagda skrivelseförslaget icke så formuleradt, som jag skulle önska, utan hade helst sett, om det varit affattadt i likhet med det, som varit upptaget å en i dag bland Kammarens ledamöter utdelad skrift i ämnet. Men då jag tror att frågan är af den beskaffenhet, att det icke torde blifva så lätt att komma från densamma, får jag för min del yrka bifall till Utskottets förslag i nu föredragna punkt.

Herr Anders Aug. Andersson: För min del är jag fullkomligt öfvertygad om att, när statens angelägenheter kräfva, tiden är inne att göra en sådan sammanslagning af tillverknings- och försäljningsskatten, som nu blifvit ifrågasatt. Men då denna tid enligt min åsigt ännu icke är inne, kan jag icke biträda det föreliggande förslaget, så mycket mindre som genom dess antagande det förnämligast blefve de fattigare klasserna af befolkningen, som finge vidkännas den förökning i beskattning, som af den ifrågasatta sammanslagningen blefve en följd. Dessutom kan väl icke heller bestridas, att, i och med detsamma som denna skatteförhöjning kommer till stånd, begäret måste väckas att anskaffa bränvin äfven ifrån utlandet; ty då det gäller att förtjena pengar, drager man icke så noga i betänkande att välja hvilka medel som helst.

För öfrigt är jag alldeles af samma tanke i frågan som Herr vice Talmannen och skall gerna instämma i de grundsatser han framställt, för att icke vidare förlänga diskussionen. För närvarande kan jag således icke göra annat än yrka afslag å Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Herr Biesert: Då jag reserverat mig mot Utskottets beslut i förevarande punkt, utan att anteckna några skäl för min reservation, så tror jag mig vara skyldig att med några få ord nu angifva dem.

Till en början beder jag att få instämma med två af de föregående talarne, nemligen Herr Friherre Fock och Herr vice Talmannen Wijk, i hvad de yttrat om det olämpliga uti att till Kongl. Maj:t aflåta en skrivelse sådan som Utskottet föreslagit, utan att på samma gång föreslå en förhöjning i skatten så fort ske kan, emedan detta skulle leda till alltför våldsamma och onaturliga spekulationer i bränvinsaffärer.

Om en sammanslagning af de båda afgifterna skulle ega rum och jag för min del skulle ingå på att tillverknings- och försäljningsavgifterna skulle förenas till en skatt, så skulle jag på samma

gång önska, att för Riksdagen framlades ett fullständigt förslag till ny försäljningslag. Utan att begge dessa saker samtidigt ske kan jag icke ingå på någon sammanslagning. Det finnes många sätt att tänka sig den nya försäljningslagen; men jag åtminstone har icke kunnat finna något, som tillfredsstält mig. Något sådant förslag har ej heller blifvit af Utskottet framlagdt, ehuru väl Utskottet i skrifvelseförslaget häntydt på, att en sådan sammanslagning borde ske. Skulle till exempel bränvinsförsäljningen blifva alldeles fri, hvilket vore det konsekventaste, så fruktar jag att vi kunna vänta oss åter det gamla tillståndet på den tid, då husbehofsbränningen florerade. Men jag förmodar att ingen numera skall vilja gå in derpå. Skulle det åter läggas i kommunernas makt att ordna försäljningen på sätt de anse lämpligast, så skulle de antingen komma att antaga vissa försäljningsmän inom kommunerna, i hvilket fall man kan tänka sig att mannamån och bestickning skulle kunna göra sig gällande, hvilket naturligtvis icke vore önskligt, eller och skulle kommunerna inrätta försäljningsställen för egen räkning. Hvad det senare alternativet vidkommer, anser jag detsamma vara synnerligen ofördelaktigt och demoraliserande; ty då kan man vara öfvertygad om att det kommer att blifva ett stort antal försäljningsställen i hvarje kommun, därför att kommunerna hafva fördel deraf, emedan det derigenom beredes dem en lindring i deras kommunalutskylder.

Dessutom har jag ett annat skäl mot sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna, nemligen den smuggling som efter vår långa gräns mot Norge och kusten emot Danmark då skulle komma att uppstå, men som nu lyckligtvis upphört. Ty jag är öfvertygad om att, i händelse skatten ökas till 1 krona 20 öre eller 1 krona 50 öre per kanna, denna smuggling komme att åter upplifvas. Likaså tror jag att lönbränningen då skulle ånyo försökas, åtminstone inom de större skogstrakterna inom landet.

Dessa skäl äro för mig tillräckligt talande för att icke ingå på det förslag till skrifvelse till Kongl. Maj:t, som Utskottet framlagt, hvarföre jag derå får yrka afslag.

Herr Lyttkens: Jag har hört en talare före mig yttra, att han icke kunde inse huru detta förslag skulle kunna medföra en skatteförhöjning. Då det emellertid är fråga om att öfverflytta skatten vid försäljningen på sjelfva tillverkningen, så beder jag honom erinra sig att den skatt, som sålunda kommer att utgifvas, skall erläggas jemväl för det bränvin, som försäljes i så kallad partihandel och hvilket för närvarande icke är belagdt med någon försäljningsskatt. Beräknar man nu å ena sidan denna skatt för all försäljning af bränvin och å andra sidan de nuvarande utskänknings- och utminuteringsafgifterna, finner man således, att en ganska stor skatteförhöjning skulle komma att ega rum. Och denna skattetillökning skulle blifva ännu mycket större, om kommunerna i everldlig tid skulle få behålla de tillskott eller aflösning, som de enligt förslaget skulle erhålla i ersättning för mistade försäljnings-

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

afgifter, men ega rättighet att efter eget behag ordna försäljningen till sin fördel. Men månne en sådan skatteförhöjning verkligen är behöflig under nuvarande förhållanden? Jag tror det knappast; det är nu för tiden mycket sällsynt att vi, vid fyllande af ett mer eller mindre nödvändigt anslagsbehof, äro tvungna att säga nej, derföre att tillgångarne icke medgifva det. Skapa vi nu en ny eller, rättare sagdt, höja den förutvarande beskattningen på bränvinet, så kunna tillgångarne komma att blifva ganska stora; men anspråken på staten om anslag växa då äfven genast och penningarne äro disponerade. Mähända kan dock den tid komma, och den är kanske icke så långt borta, då antingen genomförandet af en ny arméorganisation eller grundskatternas afskrifning kan kräfva större tillgångar hos staten än nu; och då först torde en sådan skatteförhöjning som denna böra uppsökas och ej på förhand ödeläggas.

En annan sida af saken är svårigheten att bestämma huru den blifvande bränvinsförsäljningen skall ordnas. Utskottet yttrar, att föregående Bevillnings-Utskott vid 1870 och 1871 årens riksdagar uttalat sig för en sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna samt medgifvande för kommunerna att ordna försäljningen, men Riksdagen var då af en helt annan åsigt. Vid förra riksdagen föll äfven ett af en reservant inom Utskottet i samma riktning framställt förslag med några och 50 röster emot några och 100, som afgåfvos för Utskottets afstyrkande hemställan af de härom då väckta motionerna.

Ordnandet af denna försäljning på lämpligt sätt är, som sagdt, ofantligt svårt. Tänker man sig att försäljningen af bränvin icke skulle beläggas med skatt, utan vara helt och hållet fri, så skulle derigenom hvar och en efter eget godtycke kunna sätta sig ned och idka krogrörelse; men jag tror att man då snart skulle återkomma till samma olyckliga ställning, som under husbehofsbränningens dagar.

Man har såsom skäl för sammanslagningen äfven framhållit, att derigenom skulle lönkrögeriet komma att upphöra. Jag tror dock icke, att ens detta skulle derigenom vinnas, ty lönkrögeriet är ju alltid förenadt med vinst, emedan det väl icke gerna kan falla någon in att hålla hvarken tillåten eller lönkrog, om han icke hoppas att draga vinst deraf.

Deremot är jag öfvertygad att genom försäljningens frigörande från skatt skulle uti folkets rättsmedvetande upphöra all skilnad man förut gjort mellan lönkrogar och tillåtna krogar. Ty om kommunen då medgifver en person rättighet att hålla krog utan att derför betala skatt, och en annan person inom samma kommun utan sådant tillstånd idkar krogrörelse, så har den senare enligt rättsmedvetandet hos folket endast gjort detsamma som den som fått tillåtelse att hålla krog, nemligen i så måtto, att båda två sålt bränvin utan att derför hafva erlagt någon skatt; något brott anses han icke hafva begått. Såsom bränvinsförsäljningen nu är ordnad, ingår deremot i den olofliga bränvinsförsäljningen äfven ett annat element, det nemligen, att lönkrogaren söker undandraga

sig att betala skatt och derigenom undansnillar medel från kommunen, hushållningssällskapen och landstinget samt gör intrång i den högt beskattade lagliga försäljarens rättigheter. Detta anses äfven för brott och bestraffas som sådant. Men blifver det tillåtet att utan särskild beskattning sälja bränvin, då bör det också vara lofligt för hvar och en att idka en sådan försäljning. Är det åter absolut orätt att sälja bränvin, så bör det också vara orätt för alla och ej godtyckligt medgifvas den ena och lika godtyckligt förmenas den andra.

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Genom borttagande af skatten på bränvinsförsäljningen blir folkets allmänna rättsmedvetande således bragt derhän, att ingen människa anser det hvarken otillåtet eller skamligt att i smyg försälja spritvaror; och då tror jag att vi, som man säger, hafva kommit ur askan i elden.

Man har vidare sagt, att det skulle ligga i sedlighetens intresse att åstadkomma någon förbättring i bränvinslagstiftningen. Men hade man i sedlighetens intresse velat göra något, så hade man bort göra det nyss, då frågan var om att inskränka bränvinsförsäljningen på söndagarne. Då ville man emellertid icke göra något härför; ty vid voteringen föll frågan på den förseglade sedeln. Det torde ej kanske behöfvas så mycket en strängare lagstiftning i detta hänseende som icke mera en strängare och ordentligare tillämpning af nuvarande lagen för att befrämja sedligheten. Att den nuvarande lagstiftningen i detta hänseende är tillräcklig vid flera tillfällen, om den blott användes rätt, kan man lätt inse, om man endast betraktar huru slappt denna lagstiftning i många fall tillämpas. Jag vill blott anföra ett par exempel, ty fastän genom densamma det ofta är i vederbörandes egen hand lagdt att tillåta eller förbjuda bränvinsförsäljningen, så vägras sällan krogars inrättande äfven då de kunna anses öfverflödiga. Så till exempel måste man, om man vill försälja bränvin vid våra exercishedar, först dertill erhålla tillstånd af vederbörande chefs-embetet, och sedermera måste denna tillåtelse fastställas af Konungens Befallningshafvande i länet; alltså kunna dessa myndigheter vägra eller inskränka dessa försäljningsställen. Oaktadt allt detta finnas dock på många, ja jag tror alla exercisplatser en, två, tre, ja till och med enligt tidningsuppgift på en exercisplats i ett af de norra länen ända till tolf krogar, der man försäljer bränvin icke endast till truppen, utan till hvilken som helst. Det finnes kommuner, inom hvilkas område exercisplats är belägen, som har hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i länet anhållit, att dessa krogar skulle hållas stängda öfver söndagen; men denna begäran har varit förgäfvad. Om man nu verkligen hyser så stort intresse för att minska bränvinssuperiet, som man säger, hvarföre då icke der medgifva det begärda förbudet genom att begagna sig af den makt lagstiftningen till dryckenskapslastens hämmande lagt i vederbörandes hand? Eller är verkligen vårt lands befolkning så beskaffad, att vi icke kunna vara tillsammans på en plats i 14 dagar och exercera beväring, utan att derstädes genast nödvändigt måste etableras en massa krogar, som alla dagar äro öppna. Här har

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

också talats vidt och bredt om att vår nya arméorganisation skulle blifva en så förträfflig högskola för folket, men hvarföre indrag-
ger man icke då dessförinnan först och främst alla krogarne på
våra exercishedar, så att befolkningen kan se, att det är me-
ningen att gå i den riktningen?

Vi hafva vidare här hört, att skilnad skall göras mellan bättre
och sämre krogar; och jag har sett att man gör skilnad mellan
bättre och sämre lönkrogar. Jag ber i det fallet få påpeka ett
sådant förhållande. Det finnes nemligen ett slag af sådana ställen.
der man i smyg super bränvin. Vill man lära känna detta tredje
slag af smygekrogar, så behöfver man endast resa utefter någon
af våra jernvägar, der det, mig veterligt, icke finnes en enda sta-
tion, som har rätt att försälja bränvin. Men likväl finnes, åt-
minstone på de större stationerna, för 1:a och 2:a klassens passa-
gerare, som resa bekvämt och varmt i uppvärmda kupéer, antingen
i någon vrå af stora matsalen eller också uti ett angränsande
rum alltid att tillgå en flaska, hvars innehåll man förtär ur små
glas, och som jag förmodar är bränvin. Detta tolereras; men för
3:e klassens passagerare anser man icke, oaktadt de färdas i kalla
kupéer, något sådant vara nödvändigt. Hvarföre anses en del kunna
undvara bränvin, andra ej?

Således då man säger, att man i sedlighetens intresse vill
göra något för bränvinssuperiets hämmande, hvarföre icke använda
de medel nuvarande lagen tillåter, ja anbefaller i och för superiets
hämmande, hvarföre icke då indraga alla dessa krogar, som fin-
nas på exercishedarne, eller åtminstone stänga dem om söndagarne,
då man med ett enda penndrag skulle kunna för ändamålet ut-
rätta så mycket i stället för att söka åstadkomma en skatteför-
höjning under rubrik af att handla i sedlighetens intresse. Ty
om man också förhöjer skatten med ända till 40 öre per kanna, tror
jag likväl icke, att man dermed för sedlighetens höjande gör något
så särdeles storartadt. Beräknar man nemligen hvad ett rus
kostar, så finner man att denna förhöjning icke kan betyda sär-
deles mycket. En fjerdedels kanna är höjden, som en men-
niska behöfver, för att berusa sig; åtminstone tror jag, att de
flesta människor icke tåla mera. En förhöjning i tillverknings-
skatten af 40 öre per kanna skulle göra hvarje rus 10 öre dyrare
än nu, äfven om man ej tager i beräkning att krögaren, som slip-
per erlägga 40 öre utskänkningsafgift, alltså bör kunna sälja
bränvinet lika billigt som nu. Men tro herrarne verkligen, att
en arbetare, äfven om han tager sig ett rus en eller annan gång
i veckan — ty mera tål hvarken hans kropp eller hans kassa
vid — skulle bry sig så särdeles mycket om denna lilla förhöj-
ning af 10 öre för hvarje gång? Nej, mine herrar, på den vägen
kunna vi icke komma, utan den väg, vi hafva att gå, är, att brän-
vinsförsäljningen så ordnas, att icke det dagliga begäret kan dag-
ligen tillfredsställas, och att vid de tillfällen, då folk i stora mas-
sor är samladt, möjligheten att erhålla bränvin inskränkes. Här
hafva i afseende å bränvinsupandet upprullats mörka taflor från
Norrländ. Jag känner icke de norrländska förhållandena i detta

fall, men vet att i södra Sverige superiet numera så betydligt af- tagit, att det nu icke kan jämföras med förhållandet för 20 år sedan, och säkert är att, oaktadt bränvinskonsumention i Norrland är så stor, en jämförelse mellan förhållandet i Sverige och Danmark utfaller till det senares nackdel, om man fördelar det bränvin, som i hvardera landet konsumeras, på landets hela befolkning. Skälet, hvarför superiet i Danmark emellertid ej synes så stort, som det i verkligheten är, torde ligga i den omständigheten, att befolkningen der mera allmänt än hos oss begagnar bränvin till sina måltider. Hos oss deremot har befolkningen i allmänhet ej denna vana; och jag tror, att det är i synnerhet i städerna, som största superiet förekommer, och möjligen äfven bland den lösa befolkningen i de skogafverkande provinserna. Allt detta kan emellertid ej afhjelpas med bränvinsskattens förhöjning. Dessutom förekommer härvid en annan ganska stor svårighet att öfvervinna. Huru skall nemligen den aflösning, som af sammanslagningen blifver en följd, till landstingen, hushållningssällskapen och i synnerhet kommunerna utgöras? Skola obligationer till dem utfärdas? Hafva väl de, som ifrat för detta förslag, beräknat, hvilka summor dertill äro erforderliga? Vi veta, att blott i Göteborg vinsten af bränvinsförsäljningen uppgått till 600,000, ja nära 700,000 kronor om året; och öfriga städer hafva i allmänhet visat så orimliga inkomster deraf, att sammanlagda beloppet af deras vinst på bränvinsförsäljningen uppgår kanske så högt, att, om den kapitaliseras för att på en gång aflösas, summan torde uppgå till kanske 40 å 50 millioner. Äro vi väl beredda att, efter det tillverknings- och försäljningsafgifterna, såsom föreslaget är, sammanslagits, med denna summa aflösa städerna, eller är det meningen att med ett penndrag fräntaga dem dessa inkomster? Detta senare tror jag dock vara lika orättvist, som det förra är omöjligt. Om å ena sidan kommunerna finge sjelfva ordna åt sig i detta hänseende, såsom de finna för godt, så skulle vi visserligen behöfva till landsting och hushållningssällskap utbetala någon viss procent af tillverknings- och försäljningsafgifterna, men ej till städerna, ty då ordna städerna det naturligtvis så, att vinsten oafkortad kommer dem till godo; men om å andra sidan denna rättighet förmenas städerna, och ingen ersättning gifves, sker dem orätt, emedan många af dem ordnat sin kommunalförvaltning just med beräkning att fortfarande få vara i åtnjutande af dessa inkomster. Borttagas de, komma dessa städer således i stor svårighet, och vinsten af bränvinsförsäljningen förflyttas från dem till enskilda personer, hvilka kanske mindre samvetsgrant skola ordna bränvinsförsäljningen, än kommunerna skulle hafva gjort. Många kommuner hafva ju gått så långt, att de förbjudit all bränvinsförsäljning på helgdagar, andra hafva inställt densamma vid marknader och dylika tillfällen; men något dylikt kan man ej begära att den enskilde skall göra, hvilken naturligen vill af rörelsen skörda den största möjliga vinst.

Af alla dessa skäl och särskildt dem, som anfördes af Herr vice Talmannen, tror jag att, om vi nu besluta en sådan skrif-

*Ang. lagstif-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)*

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

velses aflåtande till Kongl. Maj:t, som här föreslagits och som skulle afse sammanslagning af tillverknings- och försäljningsavgifterna, bränvinstillverkningen skulle så orimligt stegras, att, för den händelse förslaget icke ginge igenom, en stor uppsjö af bränvin skulle finnas, som sedan måste säljas till underpris och just derigenom motverka förslagets syfte, superiets hämmande.

Första Kammaren har också, såsom jag hört, beslutit punktens återremitterande till Utskottet, för att det måtte få tillfälle inkomma med förslag till skrifvelse, i hvilken icke talas något om sammanslagning af de båda nu ifrågakvarande avgifterna. Hvem som helst förstår dock, att under förslaget ligger antingen en skatteförhöjning eller en sammanslagning af skatterna, hvadan resultatet blir detsamma. Men icke behöfva vi väl nu skriva till Kongl. Maj:t och fråga, om regeringen känner något sätt till hämmande af det öfverhandtagande superiet. Eller tro icke herrarne, att, om Kongl. Maj:ts regering verkligen visste något sådant sätt, den utan någon vår begäran långt före detta skulle hafva framlagt ett förslag i sådant syfte? Jo, jag är öfvertygad att förslaget långt för detta framkommit.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag således yrka afslag å Utskottets betänkande i den föredragna punkten.

Herr Hæggström: Jag undrar visserligen icke öfver att här ropas på proposition, men om någon enda punkt i hela betänkandet skulle vara något att tala om, så tror jag att det är denna. Ty här är just kärnan i betänkandet; här kan något göras, om man vill, genom att sammanslå tillverknings- och försäljningsskatterna till en enda skatt; ty så länge det pactum turpe — jag vågar kalla det så — kvarstår, att å ena sidan statsmakterna säga: vi skola höja skatten på bränvin för att minska superiet, men å andra sidan samma statsmakter äfven säga till kommunerna: Se till att det supes bra, så kunna ni förtjena på samma gång som vi, så länge kan någon rättelse i det öfverklagade missförhållandet icke vinnas. Just därför att kommunerna genom denna försäljning beredes en inkomst, vill man icke taga några allvarliga mått och steg för att hämma superiet. Vill man åter sammanslå båda skatterna till en, tror jag att den starka frestelsen, som nu finnes för kommunerna att se genom fingrarne, i fall det supes mer än vederbör, skall helt och hållet bortfalla, och att detta är rätta vägen att minska det öfverhandtagande superiet. Men, invänder man, om man minskar superiet, så komma äfven statsinkomsterna att minskas. Detta är dock en omständighet, hvaröfver jag skulle vara den siste att beklaga mig, öfvertygad, som jag är, att hvad som härvid skulle förloras lätteligen kan tagas igen på annat håll.

Man har sagt, att, när nu en sådan sammanslagning skall göras, den borde ske genast och på en gång, utan alla förberedelser, emedan eljest öfverproduktion af bränvin skulle uppstå o. s. v. Men, mine herrar, huru vill man på ett ögonblick företaga denna sammanslagning, då frågan gäller en så grannlaga sak, som den

huru man skall ställa med dessa landsting, hushållningssällskap och kommuner, hvilka nu hafva en inkomst af försäljningsskatten? Detta är en fråga, som fordrar en allvarlig utredning, och öfver hvilken det icke låter sig göra att helt tvärt besluta. Jag anser det derföre vara välbetänkt af Bevillnings-Utskottet att föreslå denna skrifvelse. Och hvad innehåller för öfrigt denna skrifvelse? Jo, en begäran att Kongl. Maj:t måtte låta utarbета en lag om tillverknings- och försäljningsskatternas sammanslagning samt förslag till grunder, efter hvilka landsting, kommuner och hushållningssällskap måtte erhålla lämplig ersättning för sina, genom försäljningsskatternas upphörande mistade inkomster. Är icke detta det lämpligaste sätt att få denna grannliga fråga löst?

Man har mycket talat om, att här vore fråga om en skatteförhöjning. Väl möjligt att så kan blifva förhållandet; men derom är nu icke fråga, utan frågan gäller nu, huru vi skola kunna få skatterna sammanslagna. Siffran af den nya skatten, skulle jag likväl tro, att Riksdagen nu som förr har i sin hand att bestämma; ty frågan derom är ju en bevillningsfråga. Först då denna siffra skall bestämmas, är det tid att tala om skatteförhöjning. Det förefaller mig således som om detta tal i afton om skatteförhöjning vore, med respekt till sägandes, något munväder.

Vid denna sena timme vill jag icke upptaga Kammarens tid med att bemöta alla de inkast, som mot förslaget blifvit gjorda, ehuru det verkligen kunde vara tacksamt nog; men jag har velat hafva i protokollet förvarad min mening, att en sammanslagning af försäljnings- och tillverknings-skatterna till en skatt är ett verkamt medel att minska superiet. Alla de motioner i denna fråga, som nu under en följd af riksdagar städse framkommit, tyda på att det icke i afseende på bränvinslagstiftningen i dess helhet är väl bestådt inom landet, utan att något måste göras. Detta har äfven Utskottet nödgats vidgå och derföre framlagt detta förslag, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr *Hjelm* instämde med Herr *Hæggström*.

Herr *Per Nilsson* i *Kulhult*: Jag afstår från ordet och yrkar afslag å den föredragna punkten.

Herr *Liss Olof Larsson*: Jag hör visserligen de starka ropen på proposition, men jag anser denna fråga vara så vigtig, att jag ändock kommer att säga precis lika mycket som jag från början hade ämnat, ehuru jag icke desto mindre lofvar att fatta mig kort.

Jag kommer icke heller att yrka bifall till Utskottets betänkande i den föredragna punkten, sådant det nu föreligger, derföre att, på samma gång man hos Kongl. Maj:t begärde en utredning af frågan, Riksdagen då äfven skulle säga, huru Kongl. Maj:t dervid borde gå till väga. De, som talat emot Utskottets betänkande, hafva i synnerhet fäst sig vid sammanslagningen af skatterna och den ersättning, som till följd deraf borde beredas kom-

Ang. lagstiftningsätgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

munerna. Men det förekommer i Utskottets betänkande ett annat viktigare moment, och det är frågan om, att Kongl. Maj:t skulle framlägga en lag, som kunde kraftigt motverka missbruket af rusdrycker. Det är ett yrkande i denna riktning, som jag ämnar framställa och jag hoppas, att det icke skall möta något motstånd från denna Kammare, äfven hos dem, som hysa olika tankar med mig beträffande vissa af lagens detaljer.

Man har vid det under denna punkt framställda förslag gjort åtskilliga invändningar; den ene har sagt, att förslaget icke duger, derfore att det skulle befrämja lönkrögeriet, den andre tror att det skulle befordra s. k. skåpsuperi, och nyss sökte man skrämma oss med smygsuperi o. s. v. Ehuru man inser, att någonting bör göras för lösningen af denna fråga, har man dock nästan vid hvarje punkt, som föredragits, framkommit med dylika anmärkningar. Ett dylikt förfarande stöter, i min tanke, verkligen på "de obotfärdiges förhinder", det ser vid sådant förhållande nästan ut, som om man från det hållet, oaktadt det vackra talet, ej ville göra någonting.

Man har vidare yttrat, att man borde se till att suparen finge sitt dagliga behof af bränvin tillfredsstäldt. Men, mine herrar, det vill, som man säger, icke litet till att fylla detta behof, och det låter sig icke verkställa med mindre man inrättar ännu flera utskänkningsställen; och huru är det i städerna, der man vanligen har riklig tillgång på krogar? Supes der mindre der suparen således är i tillfälle att få sitt s. k. dagliga behof? Nej, jag tror, att det vore som att söka drifva ut djeftar med belzeub. Deremot tror jag, att vi alla kunna vara ense derom, att lagstiftningen i ämnet, hvilken blifvit belamrad med så många nya "klutar" och "lappar", icke är bra och icke heller är fri från otydlighet och inkonsequens, hvadan den behöfver öfverses och bringas till ett sammanhängande helt.

Man säger vidare, att det icke är lämpligt att vidtaga den i fråga satta förberedande åtgärden, utan förändringen måste komma på en gång, alldeles oväntadt, som ett åskslag; ty annars skulle genom densamma bland de stora bränvinstillverkare framkallas en öfverdrifven och våldsam spekulation. Äfven denna anmärkning förfaller, om det förslag, jag nu vill framställa och som öfverensstämmer med Första Kammarens beslut i frågan, bifalles, ty man vet naturligtvis icke, hvilket förslag som kommer att för Riksdagen framläggas.

Jag tager mig således friheten framställa ett förslag till skrifvelse, i öfverensstämmelse med ett dylikt, som Första Kammaren nyss utan votering beslutat. Förslaget är af följande lydelse: "att Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen skall i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t tackes genom sakkunnige män låta öfverse nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk, samt derefter i detta ämne till Riksdagen afgifva förslag.

Vi torde nemligen kunna vara öfverens derom, att hvarken

Riksdagens eller Bevillnings-Utskottets tid medgifver en genomgående granskning af hela lagstiftningen i ämnet och att deraf bilda ett sammanhängande helt i den riktningen att söka förekomma missbruket af bränvin, och äfven derom, att den lagstiftning, som enligt detta förslag begäres, går i en dylik riktning och således afser icke endast att minska, utan att förekomma missbruket.

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker n. n. (Forts.)

Jag tror således för min del, att, om man skall erhålla en sammanhängande lagstiftning i ämnet, så bör man, på sätt jag nu föreslagit, ingå till Kongl. Maj:t med en begäran, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga ett förslag i ämnet; men jag vill icke, att man skall meddela Kongl. Maj:t några föreskrifter huru och på hvad sätt detta förslag bör vara beskaffadt, utan bör detta lemnas beroende på Kongl. Maj:ts eget beprövande.

Jag kommer därför att yrka bifall till mitt förslag om aflåtande till Kongl. Maj:t af den skrifvelse, jag nyss uppläste och hvilken står i öfverensstämmelse med Första Kammarens beslut. Skulle emellertid förslaget komma att af denna Kammare afslås, hvilket jag hoppas icke måtte ske, så hyser jag dock den förhoppning, att Kongl. Maj:t icke skall underlåta att bönhöra de röster, som blifvit här höjda för nödvändigheten af allvarsamma åtgärder för superiets hämmande, och sjelf taga initiativet till en dylik lagstiftning. Från alla delar i landet höjas nödrop mot det förskräckliga superiet och dess följder, och jag ville icke att Andra Kammaren skulle låta komma sig till last, att, sedan Första Kammaren behjertat detta och hos Kongl. Maj:t anhållit om en lag till förekommande af missbruk vid försäljning och tillverkning af starka drycker, slå döförat till och förklara en sådan lag icke behöflig, och sålunda visa, det man med likgiltighet ser huru tusenden af våra likar falla offer för denna hemska syndaflod.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall ej försöka att ingå i vederläggning af hvad den siste ärade talaren yttrade, då jag är öfvertygad om att han, oafsedt hvad jag deremot kan hafva att invända, hädaneftersom hittills håller på sin mening, hvilken så mycket skiljer sig ifrån min, att det ej torde vara värdt att vi vidare tala med hvarandra i denna sak. Jag instämmer dock med honom i den åsigten, att man kan vara fullt förvissad om att, efter den kraft, hvarmed frågan nu så väl som vid föregående riksdagar diskuterats i båda Kamrarna, Kongl. Maj:t ej skall slå döförat till för de rop å ena sidan och varningar å andra sidan, som gjort sig gällande, hvarföre jag ock är fullt förvissad om att, då tiden är inne, och Kongl. Maj:t anser det vara lämpligt, Kongl. Maj:t skall framkomma med ett förslag i sådant syfte, att representationen skall kunna enas derom. Jag hyser dock vissa betänkligheter mot att aflåta en skrifvelse i denna fråga, helst med anledning af det beslut, som Första Kammaren lärt hafva fattat; och efter den diskussion, som i afton förts inom denna Kammare angående 11:te punkten af detta betänkande tror

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rasdrycker
m. m.
(Ports.)

jag, att, om man med sådana åsikter, som derunder uttalats af denna Kammares ganska starka minoritet, aflåter en skrifvelse till Kongl. Maj:t, det ej skulle vara välkommet, om Kongl. Maj:t grundade den nya lagen på dessa uttalanden.

En stor betänklighet mot att i detta ämne aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t ligger derjemte i den af ett par föregående talare framhållna omständigheten, att derigenom skulle förorsakas öfverspekulation på bränvinsmarknaden. Jag fruktar visserligen icke så mycket för en öfverproduktion, ty jag tror ej att denna skall blifva särdeles stor, men deremot tror jag att importen af bränvin skall blifva mycket större än den för det närvarande är, om Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t ville till nästsammanträdande Riksdag afgifva förslag till ny bränvinslagstiftning. Ty det lider intet tvifvel, att i anledning i denna Riksdagens anhållan stora kvantiteter bränvin skola hopas i enskilda personers händer. Och om Kongl. Maj:t på grund af Riksdagens skrifvelse framlägger ett sådant förslag, men Riksdagen afslår detta, hvad har Riksdagen då gjort dessa enskilda personer? Jo, måhända störtat dem i elände eller åtminstone vållat dem stora förluster. Ty det är klart, att skrifvelsen skall föranleda att spekulationen ökas, och att genom ett afslag å Kongl. Maj:ts framställning spekulanten skulle lida förlust. Det är således äfven af detta skäl som jag tror, att det är lämpligast, att Kongl. Maj:t utan någon påstötning från Riksdagens sida framkommer med förslag till ny bränvinslagstiftning. När frågan blir mogen, kommer den nog fram på detta sätt, och då framkallar icke Riksdagen sådana följder, som genom den föreslagna skrifvelsen kunna blifva oberäknliga.

Jag yrkar derföre afslag å Utskottets förslag och kan ej heller förena mig om det, som Herr Liss Olof Larsson framställt.

Herr Sandstedt: Såsom motionär i ämnet, torde det tillåtas mig att yttra några ord.

Då jag uti min motion föreslagit, att de hittills för tillverkning och försäljning af bränvin stadgade särskilda afgifter skulle sammanslås till en enda skatt, skedde detta på den grund att jag ville, det allt bränvin, som tillverkas i landet, skulle blifva lika beskattadt. Detta var hufvudskälet till motionen, som jemväl innehåller andra förslag, med hvilkas upprepande jag dock icke vill upptaga Kammarrens tid. Jag ber derför endast att få bemöta några under diskussionen om denna punkt inom Kammarren fälda yttranden.

Herr Carl Aron Jönsson påstod, att alla, som påyrkade en sammanslagning af de särskilda afgifterna, ville göra bränvinet lika dyrt på de s. k. krogarne, som på utskänknings- och minuteringsställena. Ja, det är just det vi vilja, ty först då sker rättvisa, när alla få betala bränvinet lika dyrt, så väl den fattigare befolkningen, som den mera bemedlade. Herr Olof Månsson yttrade, att staten ej har behof af att bränvinsskatten nu ökas. Jag vill fästa den värde talarens uppmärksamhet derpå, att det nu icke är fråga om någon förhöjning af bränvinsskatten utan

endast en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att Kongl. Maj:t ville till nästkommande Riksdag inkomma med förslag till ny lag angående tillverkning och försäljning af bränvin; och om uti denna lag en förhöjning af bränvinsskatten kommer att föreslås, är det ju icke alldeles gifvet att Riksdagen godkänner densamma. Den värde talaren behöfver derföre icke alls hysa några farhågor för, att staten får större tillgångar än den behöfver.

Friherre Fock yrkade afslag å Utskottets förslag på den grund att han ansåg, det skatten borde *genast* höjas. Detta kan möjligen vara riktigt, emedan öfverspekulation eljest kunde ega rum; och jag för min del skulle ej hafva något emot en sådan åtgärd. Men emedan jag tviflade på, att ett förslag i den syftningen skulle vinna Riksdagens bifall, ansåg jag det ej vara skäl att påyrka något sådant.

Herr Sven Nilsson i Efveröd höll före, att, när tiden vore inne skulle nog Kongl. Maj:t för Riksdagen framlägga förslag till ny bränvinslag. Om den värde talaren sjelf finge bestämma denna tid, tror jag att den komme att blifva temligen långt aflägsen, eftersom han hvarken vill vara med om ett skrivelseförslag eller något annat.

Jag skulle helst önskat, att denna Kammare ville godkänna Utskottets förslag, men då Första Kammaren redan fattat beslut i öfverensstämmelse med ett af Herr Liss Olof Larsson framställt förslag, så får jag yrka bifall dertill.

Herr Hæggström: Jag är visserligen ingen beundrare af Herr Liss Olof Larssons förslag, derföre att det icke tydligt angifver hvad med detsamma åsyftas, men då deri åtminstone framhålls att Kongl. Maj:t måtte se till att ett lagförslag kunde åstadkommas, hvarigenom superiet motverkades, så är detta ändock något, Kongl. Maj:t må för öfrigt tänka sig sättet för det målets vinnande huru han vill. Tillräckligt talande skäl förefinnes således, i min tanke, äfven för bifall till Herr Liss Olof Larssons förslag. Detta oaktadt skulle jag för min del fast hellre önskat framgång åt Utskottets förslag, än att instämma i Herr Liss Olof Larssons förslag, men det förra är redan för denna gång förfallet genom Första Kammarens beslut i frågan.

Herr Biesert: Sedan jag tagit del af Herr Liss Olof Larssons förslag och dervid inhemtat, att detta öfverensstämmer med det förslag jag framstälde inom Bevillnings-Utskottet, men som der ej vann understöd, så återtager jag mitt yrkande om rent afslag å punkten och förenar mig med Herr Liss Olof Larsson i det yrkande han gjort.

Herr Treffenberg: För min del kan jag, i motsats mot flere föregående talare, icke godkänna den förändring uti Utskottets förslag, hvilken Första Kammaren olyckligtvis redan beslutat. Detta förslag, som här blifvit reproduceradt af Herr Liss Olof Larsson, saknar nemligen allt innehåll; ty Kongl. Maj:t lär väl icke

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

kunna misstaga sig derom, att allas vår mening är, att en förändring i bränvinslagstiftningen må komma till stånd, hvarigenom missbruket af starka drycker kunde hämmas. Jag är dock icke så benägen som Herr Hæggström för att gifva Utskottets förslag helt och hållet förloradt, ty jag föreställer mig, att, i fall detsamma kunde inom denna Kammare genomdrivas, möjlighet för Utskottet skulle förefinnas att sammanjemka ett sådant beslut med det af Första Kammaren fattade. Jag skall derföre också under denna förhoppning tillåta mig att framställa några anmärkningar, hvar till diskussionen gifvit mig anledning, och beklagar endast, att den ansats jag haft att kämpa för Utskottets förslag betydligt förminskats genom kändedomen om det beslut, Första Kammaren fattat.

Här nämndes i början af diskussionen af den förste talaren, som sedermera, såsom jag tror, af Herr Lyttkens och några andra talare vann understöd, att man ovilkorligen måste ega närmare kändedom om den blifvande försäljningslagen, innan man kunde ingå till Kongl. Maj:t med den ifrågasatta skrifvelsen. Detta synes dock vara en högst besynnerlig fordran, då man nemligen erinrar sig, att Riksdagen ju har i sin hand att, om den finner en af Kongl. Maj:t föreslagen försäljningslag hvilat på oantagliga grunder, afslå densamma, och då har ingen skada af densamma skett.

Vidare har man under diskussionen begagnat ett högst oegentligt uttryck, då man talat om "*sammanslagning*" af tillverknings- och försäljningsafgifterna i stället för borttagande af försäljningsafgifterna. Utskottet nämner ej heller i sjelfva klämman något om "*sammanslagning*" af dessa afgifter, utan talar endast om en "lika beskattning på allt bränvin, som inom landet tillverkas och förbrukas". Att tala om "*sammanslagning*" kunde också vara egentligt endast i det fall, att allt bränvin som försäljes verkligen vore beskattadt, men, såsom Friherre Fock vid nästföregående riksdag upplyste, undgå nu omkring 2/3 af allt det bränvin, som försäljes, i sjelfva verket all försäljningsavgift. Att tala om ett sammansläende af tillverknings- och försäljningsafgifterna är således oegentligt.

Friherre Fock framkom med ett onekligen högst respektabelt argument mot Utskottets skrifvelseförslag, då han yttrade, att han för sin del icke hade något mot att understödja aflåtandet af en skrifvelse i det af Utskottet föreslagna syfte, men endast under förutsättning att på samma gång beslötes en förhöjning uti tillverkningsavgiften. Ty, resonnerade han, om Riksdagen icke fattar ett sådant beslut, uppstår öfverspekulation i bränvin, så att kanske 8 å 10 millioner kanner utöfver den vanliga quantiteten komma att tillverkas eller införskrifvas under afvaktan å den förhöjning i tillverkningsavgiften, som man antager att Riksdagen på grund af det från regeringen väntade lagförslaget kommer att besluta. Nu kan dock först och främst ifrågasättas, huruvida det är alldeles gifvet, att det förslag, regeringen kommer att framlägga, skall afse en förhöjning uti tillverkningsavgiften. Absolut säkert

är åtminstone icke, att så blir förhållandet; ty det kan ju hända, att, just för att genomdrifva ett förslag i den efter Riksdagens åsigt rätta riktningen, regeringen möjligen första gången åtnöjer sig med att endast föreslå upphäfvandet af försäljningsafgifterna, men underlåter att framställa förslag om förhöjning i tillverkningsafgiften. Det är gifvet, att i sådant fall de omförmälda spekulanterna skulle ruineras; detta kunde väl göra mindre, men deremot befarar Friherre Fock och med honom Herr vice Talmannen, i alla händelser, att, om förhöjning i bränvinsskatten icke genast beslutas, landet skulle komma att öfversvämmas med dessa 8 eller 10 millioner kannor bränvin, som då skulle försäljas till underpris, hvarigenom alltså missbruket af starka drycker komme att befordras i stället för att hämmas. Jag medgifver, att sådant kan hända; men jag ber att få fästa uppmärksamheten uppå, att detta dock vore ett under loppet af ett enda år *öfvergående* ondt, medan de af Friherre Fock framhållna och specificerade olägenheterna af det nuvarande förhållandet alla äro *permanenta*.

Jag ber att få anmärka, att, om regeringen skulle framlägga ett förslag, som icke afsåge tillverkningsafgiftens förhöjning utöfver det nuvarande beloppet, en sådan ståndpunkt antagligen dock icke kunde länge vidhållas, dels emedan det ligger i sakens natur, att, om icke landet skall alldeles fördränkas i bränvin, denna vara måste fördyras, och dels emedan staten snart måste taga större skatt af bränvinstillverkningen för att fylla de behof som väl icke lära underlåta att inställa sig, om vi nemligen någon gång skola erhålla ett härordningsförslag, med hvilket landet kan vara belåtet, och om embetsmännens löner skola blifva reglerade på sådant sätt, att embetsmännen dermed blifva belätta. Således — nog finnas behofven; och säkert är att man för deras fyllande i första rummet skall taga till bränvinstillverkningsskatten, därför att, på samma gång den lemna staten en lätt kontrollbar inkomst, äfven sedlighetens intresse derigenom befrämjas.

Åtskilliga gamla argument, såsom till exempel befarad smuggling på norska gränsen och kusten mot Danmark med mera, hafva blifvit åberopade mot den föreslagna skrifvelsen; men dessa äro af den beskaffenhet, att såväl de äldre inom Kammaren, som förut deltagit i öfverläggningar i ämnet, som äfven de yngre, blott de läst förhandlingarne derom, sjelfve äro i tillfälle att bedöma dessa arguments värde. Jag skall följaktligen icke vidare upptaga Kammarens tid med att till vederläggning upptaga desamma, utan, inskränkande mig till hvad jag redan sagt, förenar jag mig med dem som yrkat bifall till Utskottets framställning.

Herr Sjö: Då jag härmed till Utskottet hembär min tacksamhet för det tillmötesgående, min motion af Utskottet rönt, kan jag dock icke annat än beklaga, att jag icke vunnit allt hvad jag genom densamma afsett. Enligt min åsigt skulle tillverkningen af bränvin och superiet bäst hämmas derigenom att varan fördyrades. Den på 1850-talet beslutade bränvinslagstiftningen utgick från den grundsats, att varan skulle fördyras; och att denna lag-

Ang lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Ang. lagstift-
ningsåtgärder
mot missbruk
af rusdrycker
m. m.
(Forts.)

stiftning verkade godt, veta vi alla som minnas den tiden. Före denna lagstiftning tillverkades i vårt land omkring 55,000,000 kannor bränvin årligen, men sedan densamma trädt i verksambet, nedgick produktionen till — jag tror — en fjerdedel af detta belopp. Förändringen verkade således otroligt mycket godt och nyttigt på den tiden och helsades äfven af flertalet bland befolkningen med glädje; men sedan dess är penningen fallen i värde, arbetslönerna stegrade — och bränvinstillverkningen och superiet i stigande. Då vi nu erfarit hvad som förr hämmat detta onda, så låtom oss åter begagna det förra medlet, nemligen höja bränvinsskatten, då jag tror — och det är min fulla öfvertygelse — att såväl tillverkningen som superiet ännu en gång skall af- taga. Häremot kan visserligen invändas, hvad äfven blifvit gjordt af flere talare i afton, att vi icke behöfva så stor statsinkomst som den, hvilken af nu ifrågasatta förändring i bränvinslagstiftningen skulle blifva en följd, likasom äfven att superiet och bränvinstillverkningen derefter skulle fortfara lika som hittills. Men, mine herrar, så är åtminstone icke min tanke om saken, ty skola tillverkarne betala högre skatt än nu, ända till 2 kronor för kannan, såsom jag i min motion föreslagit, så tror jag, att de icke skola tillverka ens hälften mot förut; och hvad drinkaren angår, så måste han väl äfven tänka på kläder och föda, huru det än må gå med bränvinet, likasom att han ej får suppa mera än förr.

Det kan äfven invändas, att, om bränvinet skulle fördyras, på sätt jag föreslagit, betydliga kvantiteter bränvin skulle komma att insmugglas från våra brödraland Danmark och Norge; men jag tror knappast att vi behöfva befara något sådant, då vi veta huru fullständig den ömsesidiga tullbevakningen är.

Hvad åter angår sammanslagningen af tillverknings- och försäljningsskatten, anser jag detta alldeles nödvändigt, ty derigenom skulle förekommas de underslef, som före och vid auktionerna uppgöras; ty vanligen tillgår så, att blifvande arrendator eller rättare bränvinsförsäljare tillförbindes att till kommunen betala några tusen kronor emot det kommunen på förhand förbinder sig att till honom aflåta ifrågavarande försäljning för den summa han å auktion bjuder. När så sker, hvilket jag förmodar nästan alla inom denna Kammare hafva sig bekant, är det väl äfven skäl att iakttaga bestämmelser, som härför kunna sätta punkt. De kommuner, som haft bränvinsförsäljning, hafva nemligen så länge förtjent oerhördt stora penningebelopp på landets och det allmännas bekostnad, att det nu kan vara nog dermed.

Man kan med rätta säga, att ingen af de olyckor, hvaraf vårt fädernesland under tidernas lopp varit hemsökt, åstadkommit så mycket ondt och lemnat så svåra sår efter sig som den i enorm skala utsträckta bränvinstillverkningen och det genom en god tillgång på denna vara alstrade dryckenskapsbegär, hvilket ohämmadt hotar att föra ett fordom kraftfullt, ädelt och lyckligt folk ned i det djup af elände, vid hvars brant det nu nära står. Under denna riksdag har af Kongl. Maj:t begärts ett statsanslag på öfver 42 millioner kronor att skaffa oss skydd mot yttre fiender

å sjön. Det torde därför kunna ursäktas mig, att jag mot brännvinet, denna vår inre fiende, hvilken gnager på samhällets rot, begärt ett skydd, som icke består i annat än en lagförändring, om hvars behöflighet jag tror att de flesta af Kammarens ledamöter äro enige, helst som vi veta huru denna fiende ingår i den lyckliga familjen och der stiftar oenighet samt bortför ofta flera personer dels i fängelse, dels i dårhus och fattighus samt uti allt det elände, som ej gerna kan omtalas.

Ang. lagstiftningsåtgärder mot missbruk af rusdrycker m. m.
(Forts.)

Jag skall icke längre upptaga Kammarens tid, utan yrkar bifall till Utskottets förslag med det tillägg: "att stads- och landtkommuner, som hafva brännvinsförsäljningsrätt, ej blifva tillerkända mera af staten af brännvinsskatten än de öfriga kommunerna i landet, som ej haft försäljningsrätt af brännvin".

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan i oförändradt skick, dels afslag derå, dels att det af Herr Liss Olof Larsson framställda förslag måtte antagas, dels ock slutligen, att Utskottets hemställan måtte bifallas med det tillägg, som Herr Sjö föreslagit. Herr Talmanen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden samt förklarade sig anse röstöfvervigt förefinnas för deras mening, som yrkat afslag. Votering blef begärd, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits bifall till Herr Liss Olof Larssons förslag, en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som afslår hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 15:de punkten af betänkandet N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammararen, med afslag å Utskottets hemställan, bifallit det af Herr Liss Olof Larsson framställda förslag.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 75 ja mot 68 nej; och hade Kammararen således fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Punkterna 16—18.

Biföllos.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag rörande Kammarens under eftermiddagens sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 1 på natten.

In fidem:
Gustaf Westdahl.